

Quaestiones medicae duodecim, ab ... Petro Rideux ... [et al.] ... Propositae ... Pro regiâ cathedrâ vacante. Per obitum R.D. Gerardi Fitz-Gerald ... / Quas ... propugnabit ... Franciscus Lamure, D.M.M.

Contributors

Lamure, François Bourguignon de Bussière de, 1717-1787.

Rideux, Pierre, 1674-1750.

Ecole de médecine de Montpellier.

Publication/Creation

Monspeliï : Apud Augustinum-Franciscum Rochard, ..., 1749.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/n89md296>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

61709/p

LAMURE, F.B. de B. de
c

Q. F. F. F. Q. S.

QUÆSTIONES MEDICÆ
DUODECIM,

A B

ILLUSTRISSIMIS VIRIS

R. D. PETRO RIDEUX DE CANO
Venerando, ANTONIO MAGNOL, HENRICO
HAGUENOT, JACOBO LAZERME,
ANTONIO FIZES, FRANCISCO DE
SAUVAGES, Regis Consiliariis Medicis, &
Professoribus Meritissimis.

PROPOSITÆ

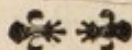
IN AULA EPISCOPALI MONSPELIENSI
coram Illustrissimo ac Venerabili D. D. FRANCISCO
LE NOIR, Theologiæ Doctore, Canonico, Theologo, &
Archidiacono majore Ecclesiæ Cathedralis Monspelien-
sis, Abbate Sancti Salvatoris Lodovensis, Vicario Generali &
Officiali.

Pro Regiâ Cathedrâ vacante.

Per Obitum R. D. GERARDI FITZ-GERALD, Regis Consiliarij,
Medici, & Professoris Meritissimi.

*Quas, Deo favente, & auspice Dei-parâ, propugnabit in Augustissimo Monspe-
liensi Apollinis Fano, triduo integro; manè & serò, diebus 17, 18, & 19
mensis Julii anni 1749.*

FRANCISCUS LAMURE, D. M. M.

MONSPELII,

Apud AUGUSTINUM-FRANCISCUM ROCHARD, Regis & Universitatij
Medicinæ Typographum unicum. 1749.

318332

DEO
UNI ET TRINO,

A C

BEATÆ VIRGINI

DEI-PARÆ,

D. D. D. C.

FRANCISCUS LAMURE, D. M. M.

QUÆSTIO PRIMA.

AN contractio musculi licet constans & permanens a Paralyfi sui Antagonistæ oriunda, sit vera convulsio, & eamdem therapeiam expostulet?

LURA supponit præcognita solutio quæstionis propositæ; etenim si quis hujus circumstantias omnes penitiùs rimetur, evidens fiet eam ritè intelligi non posse, nisi priùs accuratè, quantum licet, determinentur sequentia, 1°. Quid musculi contractionis nomine veniat designandum, 2°. Quid propriè dici debeat convulsio, 3°. Quid sit

Paralyfis, 4°. Quamnam therapeiam illi bini morbi expostulent. iis omnibus præstabilitis, facile erit ex prægressis consequentiam deducere, quæ respondeat dato problemati. En itaque spontè fluit ordo dissertatiunculæ, quæ seorsim prædicta examinabit, & corollario ex iis deprompto concludetur.

1. Pars quæcumque mollis, hanc nacta fabricam, ut hujus optum solida, tum fluida moveri possint in humano corpore, musculus dicitur ab Anatomicis.

2. In musculo fermè omni, evidenter distinguitur pars mollior, rubicundior, quæ venter nuncupatur, pars altera firmiori textu, albicante prædita, quæ prout vel in funiculi vel in membranæ modum exporrigitur hinc & inde ad insertionis loca, tendo, vel aponeurosis appellatur.

3. Venter musculi, vel ruditer examinatus, exhibet congeriem fibrarum toti similium, membranâ communi cinctarum, propaginibus hujus membranæ a se invicem separatarum, inter se connexarum

ope filamentorum transversalium, innumeris arteriis, venis, nervis admodum incerto & vario reptatu serpentibus circumdatarum, succo oleoso, quem textus cellularis immediatè circumpositus suppeditat, obliturum.

4. Hæ, crassiores adhucdum visæ, fibræ motrices audiunt apud Winsloun, ulteriori indagine in multò tenuiores separandæ; etenim juxta Lewenhoekium a Kaau Boerhaave citatum, fibra musculosa, sexto decuplo tenuior capillo, componitur iterum ex trecentis minoribus simillimis; tamen has esse ulterius indivisibiles nemo prudens audebit (a) asserere.

5. Pars tendinea videtur exurgere ex propagatis iisdem fibris arciori nexu coalitis, non æquè contortis ac in ventre; vasis licèt tenuissimis, analogiâ tamèn & injectionibus Ruyschii demonstratis, ornata.

6. Musculus tumens, protuberans, subpallefcens, durior ad tactum factus, contrahi, agere, dicitur ab omnibus Anatomicis & Physiologis: enimverò immotis partibus, queis hujus tendones inferuntur, phænomena mox enarrata, proinde contractionem potest exhibere musculus; docet idem pro lubitu manens status partium, dum simultaneè & proportione debitâ earum omnes muscoli agunt imperante voluntate: hanc contractionem, verè muscularem dicendam, exerit pars carnea seu venter, cujus motibus obsequi duntaxat videtur portio tendinosa.

7. Musculi fibræ quæcumque dissectæ se se retrahunt hinc & inde cum impetu, plùs in vivo, minùs in mortuo; modò experimentum tentetur aliquamdiù post mortem animalis: si enim id fieret animali mox trucidato, adhuc velut spirantibus extis, tunc nullum discrimen observandum veniret; docuit multiplex experientia: inde cum retractiones sint tensionibus proportionales, fibras musculosas perpetuò tensas esse ex eo experimento deducitur; ergo perpetuò niti musculum, ut juxta directionem sui motùs moveat annexam partem; hinc Antagonistarum necessitas patescit, quibus sublatis, evidens est omnem partis cujuscumque mobilitatem sublatum iri.

8. Sibi itaque continuò contranituntur Antagonistæ musculi hâc vi elasticâ, quæ a musculari suprascriptâ penitùs diversa est; cum hæc aliquid ab extrinseco musculis superveniens requirat ut exeratur; illa pendeat a simplici textu tensorum solidorum, & locum habere possit in mortuis non secùs ac in viventibus.

f a j Plurimis experimentis evicit Musschenbroeck (apud Halæum hæmast. exper. 22.) fila tenuiora, cæteris paribus, esse quoque majoribus ponderibus sustinendis aptiora: hinc mira Conditoris providentia demiranda venit, in tanta subtilitate impertiendâ fibris motricibus humani corporis.

9. Cùm retractiones sint tensionibus proportionales, & in vivo plùs se retrahant fibræ, quàm in mortuo, positis conditionibus (7.) clarum est, earum tensionem esse majorem; hæc autem tensio excedens, a fluido transcurrente videtur unicè repetenda; unde tantò major erit, quantò, cæteris paribus, major fluidi copia; hinc fit, quòd ea notabilior observetur in vigilantibus, quàm in dormientibus, ut conjicere est ex aliquali flacciditate, quam exhibent membra dormientium pertractata, quæ certè tanta non observatur in experrectis, etiam animà nullum jubente motum muscularem: hæc tensio vim elasticam intendens, fluidi transfluentis energiæ adscribenda, motus tonicus non ineptè a quibusdam dicitur, medius quasi inter contractionem propriè elasticam & muscularem; ab illa diversus, quòd requirat vim superadditam liquoris decurrentis, ab ista, quòd sufficiat ad ipsum producendum vel solita vis impellens fluida quaquaversùm in humano corpore per canales liberos, quæ motui verè musculari inducendo prorsus impar est.

10. Ex dictis proum est concludere, partem, cui musculus quivis annectitur, ab ipso trahendam efficaciter in triplici circumstantia. 1°. Quando, reliquis manentibus iisdem in Antagonistis, ad illum vis contractionem muscularem inductura deferetur, 2°. Quando manentibus iisdem in musculo, vis tonica imminuetur in oppositis, 3°. Quoties, energiã elastici perstante in uno, in reliquis contranitibus evanescet illa, aut multò minor fiet, ita ut efficacia musculi trahentis, respondeat directè intensitati causæ ipsum moventis, propriæ elasticitatis, & tonici motûs, & inversè energiæ motûs tonici, elasticitatis in opposito. Hinc patebit, quare a musculis vel nulla aut ferè nulla contractionis muscularis phænomena exhibentibus, tamen partes ipsis annexæ moveri queant, & in quanam circumstantia.

11. Ut musculus exerere queat actionem muscularem, requiritur integritas nervi ad ipsum tendentis, & quidem in toto hujus tractu ad usque originem; docet ineptitudo ad talem motum subsequens ligaturam, compressionem excisionem nervorum in suo decursu, aut in origine.

12. Nullum experimentum demonstrat necessitatem sanguinis per arterias appellentis ad musculum: imò contrarium suadent, quæ pluribus vicibus, & recentissimè coram plurimis instituimus. (a)

[a] Me coram & pluribus aliis Doctoribus Medicis & studiosis meritissimis professor dexterrimus & Anatomicus eximius D. Tandon, Doctor Medicus Montpellierensis, in cane ligavit arteriam iliacam, & soluto vinculis cane, observavimus eum paulò post stare quatuor pedibus & ritè incedere iis innixum; etiam observati fuerunt motus convulsivi æquè violenti in crure læso experimenti gratiã

13. Ergo causa motus muscularis, per nervum ad musculos defertur; hanc esse crediderim fluidum nerveum, subtilissimum, elasticum, aereum (*a*), motu leni putrefactorio in ultimis corticalis substantiæ tum cerebri & cerebelli, tum medullæ spinalis vasculis extricatum, inde in folliculos verisimiliter admittendos inter extrema hujus capillamenta & principium substantiæ medullaris delatum, ex quibus postea in universum systema nerveum diffundendum est. Hæc proponere circa fluidi nervei indolem sinunt angusti thesæos limites, quam plurimis validisque ratiociniis comprobare vetant.

14. Quânam ratione effectus memoratos (6.) præstet, hujus loci

quàm in altero sano, quando strangulabatur animal mox expiraturum. Dissectione accuratâ certi fuimus facti, ex iliaca, supra ligaturæ locum, nullum ramum arteriosum oriri; & insuper, ut ligaturarum arteriæ injectarum vis, exactè arctans canalem demonstraretur, eam infra ligaturas secueramus, absque vel minimo sanguinis effluxu. Majoris diligentiæ causâ, nervum ischiaticum dissecando prosecuti sumus ad usque ischiaticam incisuram, nilque reperimus, præter binas ramificationes venosas, quæ huic comites assidebant; præterea dissecuimus attentè arteriam hypogastricam; ex ea prodiens ramusculus unicus soli musculo obturatori interno furculos largiebatur.

2. In cane alio demortuo, remotis intestinis, arteriam aortam prope divisionem in iliacas circumligavit acu filo trajectâ, & vidimus vix ac ne vix quidem posse talem ligaturam institui, absque eo quod eadem comprehenderentur plures funiculi nervei, quorum bini satis crassi tractum iliacæ sequebantur. Idem experimentum (primum) pluries privatim institueram, & coram pluribus Medicinæ Doctoribus & Studiosis, mense Januario 1747. cum eodem prorsus eventu: hæc optimè consentiunt cum iis, quæ Clarissimus Thomas Schwenke habet apud Kaau Boerhaave pag. 225. neque arteriæ collaterales in nostris experimentis dici possunt adfuisse, quæ vicem supplere potuerint ligatæ iliacæ: contrarium docet accurata & fida dissectio; quamvis & si adessent exiguæ, quas dabimus potuisse observare Clarissimum Kaau propter incredibiles, velut naturæ Lusus in distributione arteriarum, tamen, vix illico sustinendo motui adeo vegeto habiles esse possent; illud evincit Aneurysmatum vel felicissimè curatorum observatio: tunc enim peractâ operatione, non nisi lento gradu restituitur pulsus, mediantibus arteriis collateralibus sensim dumtaxat sufficienter dilatandis. Videatur t. 2. act. Edimb. pag. 33. nec me fugit, apud Bohnium citari experimentum Stenonis, qui arteriâ aortâ descendente ligatâ, vidit omnem partium posticarum motum cessasse, quod idem à se observatum asserit magnus noster Vieussenius; scilicet, arcto vinculo constrictâ aortâ, protinùs subjectas diaphragmati partes paralyti laborasse; Quo sublato, recuperabant tum sensum tum motum: nam ex iis, quæ observavimus, dum ligatura aortæ injicitur, vix ac ne vix quidem fieri potest, quin nervei furculi plures lumbares ad nervorum partium inferiorum compositionem conducentes ligentur simul: unde æquivoca experientia. Porrò nervos fuisse ligatos in experimento allato à Vieussenio, vel ex eo meritò suspicari licet, quod partes posticæ amitterent & *sensum & motum*: enim verò, arterias sensui quoque esse necessarias nemo videtur credidisse; unde non iis, sed nervis ligatis abolitio sensûs observata, videtur referenda.

fa] Dom. Haguënot Celeberr. Prof. Monsp. sic sentit quoad indolem fluidi nervei: videatur dissertatio ejus de sensationibus externis, [prop. 7. & Corol. 3. pag. 33.]

non est fufius difquirere; monemus tamen, nos hypothefi ingenio-
 fifsimæ Abbatis de Moliere (a) adftipulatu-
 ros, quòufque evictum
 fuerit experimentis vim electricam, quam clariffimi viri admittunt
 ad explicationem motûs muscularis, propagari non poffe ultra li-
 mites ligaturæ nervis injectæ, quamvis funiculus vinciens, electricæ
 vi transferendæ idoneus fit. Hæc folâ difficultate cohibiti pulcherri-
 mæ alioquî theoriæ non affentimur: utinam felix obfervatio diluat
 objectionem, & exinde tantò firmiorem reddat exquisitiffimam hypo-
 thefim.

15. Quotiefcumque musculus unus aut plures, vel abfque volun-
 tatis imperio, vel ipfâ renuente, vel præter naturæ confuetas & or-
 dinarias leges contractionem muscularem (6) ineunt, convelli dicun-
 tur; hinc patet, quid fit convulfio, quam diftinguunt in tonicam &
 clonicam: tonica eft, quando muscoli femel convulfi, pertinaciter ta-
 les manent; in exemplo fit tetanos, opifthotonos, & emproftotonos.
 Clonica verò eft, quotiès alternè convelluntur & laxantur iidem;
 hæc vulgò motuum convulfivorum nomine designatur; utraque vel
 eft univerfalis, vel particularis, prout plures paucioresve musculos af-
 ficit. (b)

16. evidens eft, caufam proximam convulfionis definitæ (15)
 effe caufam ipfiffimam motûs muscularis, fed præter nutum volunta-
 tis aut naturæ leges confuetas & ordinarias in actum deductam conti-
 nuè vel alternatim..

17. Si attentè revolvamus hiftoriæ medicæ annales, (c) videbimus
 fere femper convulfionem fuiffe determinatam, vel confequenter ad
 fanguinem fpiffum, dividendum, vel acres particulas alicubi hærentes,
 infeftantes, excutiendas aut demulcendas; vel propter evacuationem
 fuppreffam, refituendam; vel propter aliquid extraneum, heteroge-
 neum, irritans, moleftans, elimirandum. Ex iis perpenfis, & cum
 ætiologiâ Pathologiæ collatis haud arduum erit deducere, quænam
 fint caufæ convulfionis, tum proegumenæ, tum procatarticæ.

18. Explicatio phænomeni convulfionum pathogomonici fequi-

(a) Tantòque potiùs, quòd optimè fiet hæc explicatio abfque neceffitate ap-
 pulfus fanguinis ad musculos.

(b) Imò credibile eft, fasciculos musculofos feorfim quafi moveri poffe; docet
 actio perfpicua flexorum digitorum, & fortè horrores, conquaffationes totiùs
 corporis in frigore febrili; quos motus, *fibrillares* à nonnullis dici, ex traditione
 didicimus.

(c) Sthall. Theor. Med. Bonetus paffim in fepulchreto, de epilepsiâ act. Edim-
 burg. tom. 4. pag. 523. Hildanus obf. 81. cent. 4. Lancifius in Hystericis, quæ
 post diros motus convulfivos, tonicâ brachii vel cruris convulfione, diem
 fuum obierant, ganglia partibus affectis respondentia ampliora reddi, hydatibus
 obfeffa vidit Differt. de gangliis.

tur ex data causa proxima; symptomatum, quæ in variis speciebus apparent dilucidatio, ex historia singulari uniuscujusque petenda est.

19. Distingui debet convulsio propriè dicta, a contractione tum elasticâ, tum tonicâ simplici muscutorum, ex attentione factâ ad phænomena, quæ exhibet musculus contractus contra naturam 15: etenim, si exhibeat ea, quæ (6.) & adhuc intensiori gradu, propriè convulsio dicenda est; sin minus laxior aut saltem non multum abluens a firmitate, duritie consuetis extra tempus actionis muscularis, tunc ad elasticam aut tonicam retractionem simpliciter revocandus est hujus partis affectus.

20. Prognosis ex Hippocratico speculo a Celeberrimo Gortero dato, desumenda, optima est; attendendo tamen, ibi prolata, fervero litteræ sensu non accipienda esse, sed mollienda pro diversis circumstantiis, quas ætas, causa tum proegumena, tum procatartica detecta, vires ægrotantis, tempus invasionis morbi, &c. facilè meditati paululum demonstrabunt: quæ quidem regula seu cautela in statuenda cujusvis morbi prognosi semper servatur.

21. Detectâ semel causâ aut prudenti conjectatione divinâtâ, evidens est, inde nasci indicationes curatorias, multiplices quidem pro varietate causæ, temperamenti, virium, &c. unde quandoque proderit, diætâ convenienti præscriptâ (quam suadebunt mox animadversæ circumstantiæ) venæ sectiones instituere; attenuantibus, aperientibus, specificis viru debellando remediis, anthelminticis, purgantibus anó & cató, stomachicis, operationibus Chirurgicis, morbum impugnare: mox diluentibus, anodynis, balneis, fomentationibus emollientibus, curationem aggredi; & iis juxta therapeutices præcepta artificiosè adhibitis, morbum sanare, si possibile sit, aut saltem ejus ferociam retundere.

22. Immobilitas non convulsiva, anæsthesia, vel seorsim vel simul observatæ in parte musculoſa quavis, Paralyſim hujus constituunt; quæ multiplex habetur, habitâ ratione ad causam, sedem hujus primariam, gradum immobilitatis aut anæsthesiæ, concursum utriusque, vel unius dumtaxat, numerum partium affectarum plurium pauciorumve.

23. Undenam motûs muscularis ratio petenda sit, jam supra innuimus (13. & 14.) sensus ut detur, necessum est nervum esse liberum in toto suo tractu; docent experimenta, quibus, sectis, compressis, ligatis, corruptis nervis, vel in decursu vel origine, partes ad quas ii tendebant, sensu orbari prorsus omni evincitur.

24. Causa hujus materialis, videtur adscribenda (cæteris paribus) oscillationibus retrogradis fluidi nervei elastici (13.) à parte affecta, adusque nervi originem (hîc tantum sermo est de sensibus externis) propagatis; & fortè numero determinato intra datum tempus excitandis

tandis, ut sensatio primùm, deinceps varia sensatio excitari queat in mente attentâ aut saltem non profundâ meditatione veluti immersâ.

25. Causa Paralyseos proxima erit itaque, ablata quocumque modo aptitudo in nervo, aut fluido elastico ipsum replente, ad motum muscularem, aut sensum producendum requisita. Obstructiones variæ vasorum involucra nervorum undique cingentium, varia vitia ganglionum, compressiones ad originem nervorum aut in tractu eorundem factæ, tumoribus mollibus, ossibus, effusis liquidis, calculis genitis, constrictio valida (a) & diutina systematis nervei, morbi diutini prægressi vires penitus exsolventes, & similia, causarum tum proegumenarum, tum procatarticarum conspectum facile exhibebunt.

26. Diagnôsis ex definitione clara est; prognôsis ex eodem, de quo (20) & similibus cum cautelis eruenda erit.

27. Satis liquet, pro diversitate causæ, diversam quoque debere institui therapeutiam; hinc diversissima methodus eundem vulgi oculis apparentem affectum sanare poterit; itaque pro diversa circumstantia, mox venæsectionibus, diluentibus, contemperantibus acrimoniam humorum, prudenter aperientibus in consortium vocatis, specificis (21.), frictionibus, urticatione, electricitatis mirâ energiâ (b), thermalibus omni ferè remediorum formulâ adhibitis, stimulantibus quibuscumque, feliciter hunc morbum sanatum, aut saltem notabiliter sublevatos ægros docet medicorum observatio.

28. Ex iis perspectis & probè pensatis, jam sequentia corollaria deducuntur, quæ spontè nos ad solutionem problematis deducunt scilicet.

1º. Musculo Paralyti affecto (22) Antagonista juxta sui motus directionem trahet partem, cui inferitur, contraheturque, sed (si præscindatur ab omni causâ peculiari) contractione elasticâ, tonicâ simpliciter, quæ distinguetur a convulsione signis (19)

2º. Cum Paralysis musculi pendere possit a multiplici causâ (25) & inter eas causas, quibus deberi potest, quædam sint quandoque similes iis, quibus convulsio producitur (confer simul 17. & 25.) quandoque eadem therapeutia & convulsioni & contractioni musculi

[a] Celeber. Morgagnus paralysem succedentem doloribus acutissimis & spasmos creantibus, explicat consequenter ad prægressam validam nervorum constrictiorem, intimam structuram labefactantem, fulcitque explicationem experientia Valsalviana ibi citatâ, animadv. 6. pag. 3.

[b] Videantur Celeberrimi Professoris Genevensis Dom. Jallabert observ. s exper. sur l'électricité; Dissertatio nuperrimè edita de hemipelegiâ per electrificationem curandâ. Quosdam ipsi vidimus satis egregios successus.

quæ sequitur Paralyfim Antagonistæ, quandoque verò penitus diversa conveniet, unde tandem concludimus.

Ergo contractio musculi, licet constans & permanens sit, a Paralyfi sui Antagonistæ oriunda, non est vera convulsio, quamvis fieri possit, ut eandem ac convulsio therapeiam quandoque expostulet.

QUÆSTIO SECUNDA.

AN eruptioni variolarum difficili, laudanum cum cardiacis sit præscribendum?

QUÆ dicturi sumus de Variolis in hac dissertatiuncula, comprehendent earum historiam, brevem quidem, sed quantum finent arcti theseos limites, exactam, theoriam & therapeiam: ex iis enim benè perspectis, facili negotio sequetur conclusio deducenda, quæ satisfaciat problemati.

VARIOLARUM BREVIS HISTORIA.

1. Variolarum nomen dedere medici phymatibus inflammatoriis, ad externum corporis habitum erumpentibus tertio quartove die, ut plurimum, ab invasione febris phlogodæ, octavo circiter die in suppuratum abeuntibus, tandemque, relictis sæpè foveolis in cute, præsertim faciei, decimo quarto morbi die sub forma squammularum deciduis & evanescentibus.

2. Morbus ille, Græcis Medicis incognitus, initio septimi sæculi orbi nostro cæpit innotescere, (a) & Arabibus primùm descriptus accuratè satis, deinceps penitiùs examinatus a Medicis præstantissimis, varias species, mirasque anomalias exhibuit: harumce diversarum specierum agmen quasi ducunt discretæ & confluentes Variolæ; illæ benignæ sæpissimè, quandoque tamen malignæ (b), magis a se invicem separatæ, elatiores, in acumen desinentes; hæ verò confertiores, cohærentes, vix circumscriptæ, neque ferè unquam

(a) Freind. Hist. Med. pag. 274.

(b) Clarif. Helvetius. Traité de la Petite-Vérole, pag. 179. Freindus Epistolâ de quibusdam variolarum generibus.

periculi expertes, totam cutis superficiem obfident. ex Variolarum faciem occupantium indole, de earum specie potissimum judicandum esse monet Sydenhamius; ita ut si confluxerint eo loci, quantumvis in reliquo corpore discretæ, ad confluentes revocandæ sint, & vice versâ. diversa pustularum figura, diversa materies in iis contenta, varius duritiei gradus, similiter distinctiones novas peperere; inde Variolæ crystallinæ (*a*), filiquosæ (*b*), verrucosæ (*c*): ut plurimum epidemicè grassantur, quandoque verò sporadicè disseminantur; vix plûs, quàm semel idem subjectum afficiunt, contagio diffunduntur in sanos non priùs eodem morbo affectos; arsque naturæ sedula imitatrix, methodum reperit (inoculationem dicunt), cujus ope, sopita velut exfuscitur earum causa latens linteis pure varioloso madidis, & in vulnusculorum artificiosè factorum hiatibus, tum in crure, tum in brachio immerfis (*d*): an prudenter in eo casu, naturam ars imitari tentet, necne, lis adhuc sub iudice, & pugnant hinc & inde validissima rationum momenta. Ex genio morbi perspecto, nonnulli viri clarissimi putant hunc esse referendum ad morbos phlegmonodeos acutos, & eandem therapeiam exigere (*e*) quod si verum sit, tunc satis aptè confluentes ad erysipelatofam, discretæ ad phlegmonodeam speciatim dictam inflammationem revocari possent, utilissimâ in praxi distinctione. Quatuor exhibet tempora variolarum decursus, quibus singulis symptomata propria sunt, therapeia singularis adaptanda venit.

3. Febris inflammatoria diverso gradu sæviens, dolor ad scrobiculum cordis, dorsum, lumbos relatus, cephalalgia, vomituritio, in sudores summa proclivitas in adultis, cutis subtumescencia, potissimum in facie, discretarum; eadem, sed sæviora, quibus non rarò diarrhæa comes fit, confluentium eruptioni præludunt, quæ tertio aut quarto die satis constanti naturæ lege fieri solet, hoc primum morbi stadium excipiens.

4. Tunc mitescunt omnia symptomata prædicta, cutis incipit rubescere maculis, primò morsibus pulicum satis similibus, deinde magis magisque elevatis in tubercula, vel circumscripta phlegmonodea verè, vel diffusa secum cohærentia erysipelatosa, pro diversitate Variolarum. Ad octavum usque diem prorogatur illud morbi tempus, quo præterlapso,

5. Febris recrudescit unà cum symptomatibus (3.), molimina suppuratoria excitantur in tuberculis, quæ tandem in abscessus abeunt un-

faj Helvet. tract. cit. pag. 180.

fbj Freind. loco cit.

fcj Freindus ibid. hæc fortè non distinguntur à morbillis papulosis Helvetii.

fdj Philos. transac. tom. 2. ibidem videantur egregia de inoculatione variolarum.

fej Illustr. Archiat. D. Chycoineau. Boërhaavius in Aph.

decimo die. Toto eo tempore, præsertim in confluentibus, intumescit vultus, salivatio excitatur, viscosior succus Meibomianus palpebras tumidas firmius secum invicem agglutinat; clauduntur oculi. Iterum defervent inflammatoria phænomena, ruptis pustularum involucris, pus crustas efformaturum effunditur, quibus unà cum epidermide deciduis, perfusa rubore subjecta cutis apparet aliquandiu, morbusque sanatus est.

6. In eo ultimo morbi stadio, febris putrida, quam secundariam dicunt, non rarò observatur. Hujus descriptionem & curationem optimè Freindus tradidisse videtur.

Hæc variolarum tempora fuerunt descripta, prout in regularibus animadverti solent: neququam enim omnes anomalarum diversitates exponere potuimus præ arctis Theseos limitibus: de iis consuli possunt egregii authores plurimi, ex quibus hæc pauca etiam excerpimus, quæ mox prolata sunt. Quod attinet ad therapæiam historiam, facilè ex dicendis, dum ea ex professo tradetur, erui poterit. Prognoseos leges optimas, experientiâ suffultas tradit Helvetius in aureo de Variolis libello, qui, cum omnium teratur manibus, specialem dissuadet earum expositionem.

THEORIA VARIOLARUM.

7. Duplici de causa potissimum videntur admisisse Medici specificas, ut ita loquar, morborum quorundam causas; vel quia morbus de repente ingruit nullibi antea observatus, vel quia effectuum explicatio deduci nequit ex causis generalibus perspectis: & quidem attendenti patebit, ex iisce binis, vel seorsim vel unà concurrentibus, evidenter argui vim specificam causæ morbos producentis. Etenim vix ac ne vix etiam fieri posset, ut tam longâ sæculorum serie vixissent homines eorum morborum immunes, qui potuissent iis produci causis, quarum actioni perpetuò erant obnoxii; & vix credibile est, hos morbos, si extitissent, fuisse omnino prætervisos celeberrimis Medicis, qui toti præcipuè erant in observandis & fidè enarrandis morboris phænomenis. Insuper, cum effectus causis suis respondeant, deberent hæc perspectæ ad illorum explicationem ducere.

8. Si principiis positis (7.) uti liceat, cogemur agnoscere specificam Variolarum causam. Seminium variolosum dicatur, aut quocumque alio nomine designetur perindè est, modò concedatur, hujus efficiaciâ mirâ hæc in humano corpore phænomena excitari, quæ frustra cuivis alteri causæ adscriberentur. Porro ex iisce phænomenis, duce experientiâ, singulares proprietates hujusce seminii deducemus. Enim verò evidens est, illius hanc esse proprietatem, ut, dum extricatur inflammationem accersat quasi generalem, & insuper commodè expurgari

purgari nequeat nisi per vasa cutanea, liquamine purulento velut obvolutum.

9. Quisnam causarum singularium concursus huic feminio primum producendo par extiterit? Difficillimæ imò & fortè impossibilis indaginis & inventionis est; non secùs ac hucusque ignoratur, quomodò prima luis venereæ labes in humanum genus sævire potuerit. Verùm observatio certa docet paucos hodiè esse adultos senesve, qui Variolis non fuerint tentati; & ea, quæ mox diximus (8.), probant id fieri non potuisse, quin præviè delitescens harum feminium, causâ ut plurimum epidemicâ in actum deducendum, in humorum massa extiterit, aut saltem dispositio singularis ad illud suscipiendum, quæ deinceps evanescit morbo superato, uti conjicere est ex eo quòd hæc causa epidemica, imò & vis ipsa contagii (a) non sufficiant ad morbum talem per se producendum in eo, qui semel vim hujus expertus est.

10. Itaque necessum est ex parentibus semel quocumque modo infectis viru varioloso in prolem illud serpsisse, vectum liquidis parentum ad generationis opus necessariis, vel modo ferme inexplicabili translata hanc dispositionem singularem, feminio varioloso suscipiendo, fovendo, extricando datis circumstantiis idoneam, & ipsâ; morbi efficaciam destruendam. Sic calculosi, arthritici, lue aphrodisiacâ infecti, phthifici, liberos procreant iisdem ægritudinibus obnoxios docente quotidianâ observatione; forsan aptiùs hæc dispositio unicuique congenita admittenda est. Ast illud præterea proprium erit huic dispositioni singulari aut feminio varioloso, ut semel in actum deducta, aut extricatum, denuo nequeat reviviscere in eodem subjecto; neque aliud suadent paucae observationes nonnullorum, bis aut ter expertorum eruptiones variolosas: verisimile enim est in iis paucis, causâ peculiari, vel dispositionem eam penitus destructam, aut virus omni ex parte eliminatum non fuisse: sic qui minùs felicem experti sunt hydrargiolum, eâ finitâ quandoque per plures annos lue liberati videntur, quæ tamen, nec infrequenter excitata morbofis variis circumstantiis curationes earum difficiliore, imò impossibiles, reddit, nisi iterum administratione frictionum tentatâ, si fieri possit.

(a) Datur egregium exemplum à Celeb. Jurin. communicatum Societati Londinensi, transact. Philos. tom. 2. mulier cuidam varioloso affidebat; ille delirus factus lecto exiliebat, eamque cervice prehensam brachiis nudis complexus pressit hujus frontem adversùs pectus denudatum & pustulis variolosis maturis coopertum, & in eo situ aliquandiu detinuit: exinde huic mulieri pustulæ subortæ sunt in fronte & partibus posticis & lateralibus cervicis, quas attrectarat æger, quæ omnes mutationes, quas subeunt Variolæ, subierunt absque alio incommodo, & pustulis nullis conspicuis in aliis corporis partibus contactum variolosi non expertis: hæc mulier Variolis laborarat antea, & quidem confertis.

D

11. Simul atque feminium illud variolosum (8) sive præexistens, sive dispositione singulari (10) vigente aliunde intromissum extricabitur, aut humani corporis liquores adoretur, dispositio inflammatoria subsequetur (8), quam vel acri vel obstructo deberi aut utrique docent medicinæ principes: unde habebitur a posteriori, feminii variolosi indoles aut acrimoniâ, aut inspissante vi, forsan utrisque prædita. Semel natâ inflammationis causâ, patescit, unde procedant febris, impetuosus humorum circuitus, distensiones membranarum cerebri, medullæ spinalis, membranæ ventriculi: sensus ergo dolorifici ad caput, lumbos, medullam spinalem relati, vomituritiones, diarrhææ facillè explicantur; quibus posterioribus phænomenis explicandis, haud absurdum erit, si proferamus succos intestinales, gastricos, viru varioloso intus adhuc sæviente tactos, aliquatenus conducere: imò & satis liquet, prout constitutio sanguinis causis variis generalibus tum proegumenis, tum procatarticeis, determinata verget vel ad acrimoniam aut ad spissitudinem, aliqualem quoque fore observandam differentiam in symptomatibus inflammatoriis vigentibus; quæ differentiæ innotescunt facillè attendenti ad phænomena erysipelatis & phlegmonis propriè dictæ.

12. Etiam clarum fiet hanc febrem inflammatoriam tamdiu perstituram, quandiu virus variolosum, humorum oceano permixtum, iis tenaciter adhærens, eam mobilitatem non obtinebit, quæ requiritur ut viribus vitæ ad cutis superficiem propellatur: hanc autem mobilitatem adeptum, repetitis vasorum conquassationibus, eorum energiâ, causâ ex mechanismo secretionum verisimiliter deducendâ feretur ad vasa minima cutanea, glandulasque miliares: eo liberabitur fluentum sanguinis sic depurati; unde conquiescent omnes turbæ, quas excitârat cum humoribus confusum; sensim accumulabitur intra cutanea vasa & glandulas, ea infarciat, irritabit, in iis inflammationem topicam excitabit, quæ adaucta, stimulo indè nato, motus febriles revocabit ad suppurationem ritè peragendam necessarios: eâ peractâ, ablatâ causâ stimulante, cessabunt iterum vasorum ingentia molimina; abscessus rumpentur, effundetur pus viscidum, crustas efformaturum, sub quibus delitescens hujus quædam portio acrior facta fodicabit partes cutis subjectas, sensum pruritûs ingentem excitabit, tandem exarescentes crustæ decident brevi, purulentâ omni materie liberabitur cutis, depuratoque sanguine, omnia in pristinam sanitatem sensim redibunt. Si verò pus minùs feliciter evacuatum, restitans, putrescens, resorptum massam sanguineam infestaverit, tunc febris putrida, secundaria dicta, oriatur, quandoque sævissimis symptomatibus stipata, nec nisi peritâ manu sæpius curanda feliciter.

13. Minùs præcipua phænomena, in historia quamvis relata, non

explicuimus brevitatis causâ; porro eorum explanatio facilis ex dictis hactenus eruitur.

COROLLAR. iis omnibus sedulò perpensis patebit, quid sit præstandum Medico, ut felici eventu Variolas curare possit. Etenim in eo debet esse totus, ut virus variolosi facilem extricationem promoveat, extricatum ad vasa cutanea deferri commodè faciat, tuberculis ab eo excitatis laudabilem suppurationem conciliet, promptum & expeditum puri congesto exitum paret. Hinc ex historiâ morbi & theoria fluunt fundamenta therapeiæ in Variolis.

THERAPEIA VARIOLARUM.

14. In primo stadio morbi huc collineandum est, ut virus variolosum facile extricetur: Ergo removendæ quæcumque causæ huic extricationi obesse queunt: porro hanc deberi vasorum viribus vitalibus evidens est. Igitur illæ sunt ita dirigendæ, ut cum successu optato opus suum moliantur: dirigi debent, inquam; nimis enim debiles, vix ac ne vix quidem sufficiunt operi: vividæ nimis magis intricant quàm extricant, dum diffatâ fluidiori humorum parte, reliquas cogunt in massam ferme irresolubilem, aut in putridum tabum veluti convertunt. Cardiaca prudenter adhibita, attenuantibus primùm levioribus, deinceps fortioribus sociata, quandoque venæ sectio, si vires oppressæ potiùs, quàm exhaustæ sint, cautè instituta, emetica, purgantia, non rarò prudenter adhibita vigentibus febris malignæ aut putridæ signis, omnem absolvent paginam ad vires debiles denuo suscitandas, interim diætâ tenui, potu leviter incidente imperatis: vires nimis ferocientes, acrimoniâ stimulatæ retundentur largis venæ sectionibus (à quibus ecchymata purpurascentia quandoque tunc apparentia non debent deterrere) tamen cum cautelis, quas ars suadet, institutis, largo diluentium, demulcentium usu; hypnoticis tempestivè adhibitis, clysmatis, purgantibus, pro re natâ ex complicato sæpius morbo dijudicandâ, variis.

15. Accedente die, quo docet experientia deferendum esse versùs cutim virus variolosum, si ex voto succedat eruptio, abstinendum prorsus est à remediis quibuscumque (si diætetica excipiantur), si minùs fausta observetur, tunc attendendum sedulò ad causas multiples, quæ impedire queunt hanc expectatam translationem; ad hanc efficiendam, viribus vasorum temperatis opus est; unde, si peccent excessu vel defectu, ad temperiem (14.) redigendæ; si cutis aridior, siccior obstet eruptioni liberæ, quod in adultis aut senibus satis fre-

quenter accidere potest, tunc emollientibus, fomentis (a), balneis quandoque tepidis cutim laxare proderit (b), si cutis vasa, spasmo nimis contracta, viru huc depellendo nimis resistunt, quod ex acris prædominantis signis dignoscetur, hypnoticorum usus erit egregius, quæ *maritata cardiacis viros effectus præstabunt*, quoties unà cum tali spasmo virium debilitas aderit; vis enim laudani stupenda, dum referat vasa convulsivè quasi constricta, cardiacorum energiâ vires exsuscitat propulsuras ergo feliciter materiem variolosam in vasa ad ipsam recipiendam adaptata: sed hinc cautè distinguendum est.

16. Tuberculis jam efformatis, dum febris recrudescit, semper ob oculos habeat Medicus eam intra justos limites sævientem necessariam esse ad laudabilem suppurationem promovendam; hæc monitus distinguet apprimè, & utilissimè, quæ fiunt & fieri debent ab iis, quæ minùs tempestivè & contra consuetum in iis casibus ordinem instituantur: hinc summâ prudentiâ opus est; sicut enim, morbo non ritè procedente, remedia, quibus ad debitam normam redigatur, ars suppeditat; sic, dum omnia votis respondent, cavendum ne nimis agendo, morbi ferociam eventu funesto intendamus. Igitur in hoc stadio suppurationis in mentem revocet Medicus quæcumque sunt utilia suppurationis negotio promovendo: hæc hauriet ex inflammationis ejulque exituum historia, & ad amissim therapeiam suam consequenter ad leges ibi præscriptas diriget.

In ultimo stadio, imò & in penultimo butyrum recentissimum non salitum, oleum amygdalarum dulcium sine igne expressum, butyrum ex cacao, oblita pustulis potissimum faciei, crustas emollient, cutis tensionem inflammatoriam imminuent, pruritus lenient, & sic omni indicationi tunc temporis vigenti satisficient; pustulæ si minùs promptè apertæ tardiùs effundant pus conclusum, utiliter quandoque institui poterit earum excisio. Oculis prospiciendum, frequenti applicatione linteorum, aquâ rosarum, plantaginis, cum ovi albumine conquassatis, madidorum, instillatione lactis muliebris, aut fomentatione ex quocumque alio lacte, oleo ovorum, & similibus. Ori interiori gargarismata demulcentia, leniter detergentia proderunt. Quænam methodus sit adhibenda in febre secundariâ superveniente docet egregiè Celebr. Freindus.

[a] D. Martin Med. Lausanensis optimos successus in Variolis expertus est linteo molliori, aquâ tepidâ imbuto, fovendo partes tum faciei, tum reliqui corporis quartâ quâlibet horâ. Hist. Acad. 1737.

[b] D. Lemery balneo aquæ tepidæ promovit eruptionem Variolarum alioqui vix locum habituram: methodus feliciter adhibita, quæ tamen videretur fortè postponenda modò citatæ. Hist. Acad. 1711.

[c] Freind hist. med. pag. 277.

COROLLAR. 1um. ex dictis in therapeia liquet non unam methodum Variolis curandis feliciter adhiberi posse, sed variam multiplicemque, & habito respectu ad circumstantias innumeras immutandam, quæ vix ac ne vix quidem nisi generalissimè tradi possunt.

COROLLAR. 2um. Proinde graviter peccare eos, qui refrigerantibus solis omnem curationem absolvi posse credunt cum Arabibus, qui potu aquæ frigidæ, glaciatae, natatione in aqua frigidissima morbum aggrediebantur, tamen magis excusandis, (a) quia sub cælo siccissimo fervidissimo degebant, aut eâdem temperatâ quidem methodo, sed refrigerantibus semper intentâ. Nec minùs culpandos, qui præpostero calefacientium usui indulgentes operam ludunt in eliminanda per sudores extortos materie morbificâ: *inter utrumque tene, medio tutilissimus ibis*, modò tamen pro re nata, paululùm hinc & inde prudenter deflexeris.

COROLLAR. 3um. vix ac ne vix quidem sperandam esse Variolarum curationem per simplicem resolutionem, ut videtur ad sic sentiendum aliquando pronus fuisse magnus Boerhaavius.

Tandem elicietur in quibusdam circumstantiis (15.) laudanum cum cardiacis mixtum egregiè promovere eruptionem Variolarum: unde sub allatis cautelis concludimus.

Ergo eruptioni Variolarum difficili laudanum cum cardiacis mixtum præscribendum est.

QUÆSTIO TERTIA.

An possit empyema per diuresim expurgari?

1. EMPYEMA vox æquivoca, diversis significandis apud diversos authores adhibita (b), tamen juxta receptissimum loquendi modum collectio puris audit intra thoracis cavitatem effusi. Quæritur, an illud per diuresim expurgari possit? Quid respondendum esse nobis videatur, patebit ex sequentibus.

2. Difficillimum est certò cognoscere puris effusionem in thorace factam: morbi prægressi inflammatorii minùs feliciter curati, tà-

(a) Freind. Hist. Med. pag. 277.

(b) Gorrhei def. Med. Dionis operat. &c.

cilior in dorsum decubitus, in sanum latus præ dolore urgente impossibilis ferè, pondus in ægro erecto ad diaphragma relatum, sunt præcipua & minús æquivoca signa latentis empyematis, quod præsens demonstrat certissimè operatio chirurgica, ut & viæ ab externo thoracis habitu ducentes in hujus cavum, fistulæ (a) v. g. thoracicæ penetrantes.

3. PUS est sanguis in tumore inflammatorio congestus in liquamen albescens, subtenax, inodorum versus; remorâ diuturniori putrescit omnino, abit in saniem, ichorem; sicque attenuatum, intra vasa sanguinea resorberi potest bibulis ostiolis ubique patulis; docent omnes Medici.

4. Actio vitæ, quâ fit pus (3) suppuratio dicitur, quæ tum in extremis vasorum ruptorum retractis, tum in ipsis integris, sed penitus obstructis materie spissâ & acri, locum habere potest, uti vel levissima attentio ad mechanismum suppurationis, à Celeber. Professore hujusce licæi datum (b) manifestè suadebit; etenim vasa, ut ut integra, modò obturata prorsus fuerint in ipsissimo eodem statu versantur, habito respectu ad vicina vividius oscillantia, ac vasa rupta quidem, sed retractione sub finitimis partibus, contractione propriarum fibrarum arctata, & sanguinem immeabilem coercentia.

5. Pulmonum membrana pertunditur innumeris poris, cum cellulis eorundem communicantibus; docent experimenta Willisiana (c) sed multò evidentiùs confirmatur observatione Celeb. Halæi (d), ad idem utcumque probandum concurrunt ea, quam Anatomici expe-

f a j Marchetti. obser. Chirurg.

f b j D. Fizes. tamen præter vicinorum vasorum oscillationem videtur fortè aliquid aliud requiri, quò ex sanguine inflammato pus sobolescat; me sic anticipem detinent observationes sequentes; sanguis supponitur contentus intra vasorum extrema rupta & coarctata, ita ut neque juxta axim vasis progredi queat quia obturatur penitus, neque retrogredi propter resistantiam totius columnæ cruoris oppositam. Iis itaque sic positis, si sanguis incompressibilis sit, uti demonstrant experimenta, quantacumque vi vasa ruptis aut integris obstructis circumposita oscillationes suas edant, vasorum, in quibus hæret sanguis, parietes quomodò premi possint efficaciter, & inde solvi, atteri cruor hærens, non satis assequi possum. Sin contrà supponatur sanguis compressibilis, cum nequeat moveri ullatenus juxta axim vasorum, in quibus sistitur; videtur omnis vasorum circumpositorum efficacia eò vergere, ut humores hærentes, magis magisque compressi densentur in firmius corpus & indurentur. Numquid credi posset vim vitæ in suppurationis negotio necessariam esse, quatenus humorum hærentium, motu putrefactorio agitatorum partes jam putridas, solutas motu intestino, expelli necessum est, ut præcaveatur eorum absoluta putredo; sic videtur dudum sensitisse Sthallius, attamen hæc tanquam dubia proponuntur, quæ eximi à peritioribus sincerè cupio.

f c j De organis & usu respir. Will. apud Manget.

f d j Static. veget. pag. 214.

riuntur, difficultas, dum pulmones aëre replere, repletosque servare tentant.

6. Grandiores pulmonum cellulæ visæ sunt Helvetio foramine per-tundi, cujus exitum (a) invenire non licuit viro clarissimo: numquid illud haberi posset pro initio ductûs ab iis cellulis ad exteriorem mem-branam ducentis? admodum probabile est.

7. Ex tumefacto & materiâ purulentâ repleto uretere in mulie-ris cadavere vidit Ruyschius innumerabilia vascula, alba, turgida, setam tenuem crassa, versûs hypochondrium sinistrum tendentia; ubi-nam terminarentur, sat accuratè investigare non licuit egregio Ana-tomico, qui asserit hæc vascula neutiquam fuisse venas lacteas, mul-tò minùs sanguineas; putat hæc vasorum peculiare genus constituere, imò quasdam fibras esse, quarum beneficio lumbis alligantur ure-teres, quas cavas semper esse existimat. (b)

8. Verducus vidit empyema ex pure in hepate formato, in tho-racem, eroso diaphragmate, delato productum, partim per expecto-rationem evacuatum: pulmo diaphragmati, quâ parte illud aperieba-tur, adhærescebat, & ipse corrosus intra suas cellulas facilè pus ad-mittebat expellendum per vias aëreas: hanc partium dispositionem edocebat apertio cadaveris. (c)

9. Vir quidam militaris in parte media & postica ulnæ sclopeto vulneratus satis diris symptomatibus primùm affectus fuit; superve-nit humorum in partibus prædictis congestio, quæ abscessum produxit; dum cogitarent Chirurgi de illo aperiendo, diarrhæa ingens, dere-pentè ingruens tumorem hunc solvit, brachiumque & ulnam pris-tino statui reddidit: hoc naturæ beneficio attonitus Chirurgus excre-menta perlustrat, quæ pauca, copiosæ materiei purulentæ immixta, cernebantur, ab ipsa tamen facilè distinguenda: quodque mirandum, quoties nova humorum quantitas in membra affecta coacervabatur, toties paulò post superveniens diarrhæa tumorem curabat, & vulnere penitus sanato, diarrhæa quoque prorsus substitit. (d)

10. Vir quidam militaris passus vulnus ad thoracem penetrans, lædensque pulmones symptomatibus huic affectui vulgò propriis dirè vexabatur: sanatus fuit venæ sectionibus è brachio, quæ loco sanguinis pus verum effundi sinebant. (e)

11. Filio cujusdam ludimagistri in parte superna thoracis vulne-rato paracenthesi fuit apertus thorax; ex eo postridie apertionis

f a j Mem. Acad. 1718. pag. 26.

f b j Ruysch. obs. 94.

f c j Verduc. apud Dionis.

f d j Bellost. Chirurg. de l'Hôpital.

f e j Bellost. Chirurg. de l'Hôpital.

puris libræ duæ prodierunt : neque solùm pus in hoc subjeçto per vulnus arte factum evacuabatur, sed etiam per os & per urinas, ad usque unius libræ quantitatem singulo die (a)

COROLLARIA.

1um. Summam certò dignoscendi empyematis difficultatem (2) perpendiculari liquebit, cautè esse examinandas observationes, quibus probatur pus collectum in thorace vel per os, vel per sedem aut urinas fuisse evacuatum: ex illis enim eæ solæ videntur seligendæ ad tales empyematis exitus demonstrandos, quæ præ se ferunt evidentiam empyematis præsentis, quæ certè non sunt adeò numerosæ.

2um. Si quis bonâ fide examinaverit, quæ de suppurationis sede varia diximus (4), ille haud ægrè capiet, quomodò fieri possit, ut pus in tumore inflammatorio genitum, deinceps purum per venas reliqui corporis transeat. (10) enimverò supponatur vasis integris suppurationem locum habuisse; sanguis hâc vitæ actione in liquamen purulentum mutatus (quod est cruore, saltem inflammatorio, immeabili, fluxilius), vias circulationis iterum relegere poterit, & ad varia loca deponi: quod quidem Corollarium severo scrutinio examinatum dabit fortè explicationem plurium observationum apud antiquos Medicos prostantium.

3um. Ex iis, quæ protulimus de pure stagnante (3), patebit haud esse impossibile illud in thorace conclusum, attenuatum, resorberi per vasa bibula thoracis, & iis mediantibus refundendum in sanguinis oceanum, ex quo tum per alias, tum etiam per urinæ vias separari poterit.

4um. Analogiâ illud tertium Corollarium firmari patebit ex allatis (9), nam si pus ulnæ vasis bibulis absorptum (non enim videntur aliæ fingi posse viæ) viis circulationis delatum observetur ad fistulas intestinales; quidni ejusdem indolis liquor, in thoracis cavo stagnans, hujus ductibus inhalantibus quasi suctus, ad tubulos renales ferri non posset?

5um. Ex observatione relata (11) directè evincitur quandoque empyema per vias urinarias partim evacuatum esse.

6um. Deducere pronum est attendendo ad dicta (5. 6.) quibusnam viis empyemata potuerint expectoratione sanari; Et ex Verduccii observatione (8) liquebit, quonam mirabili artificio *natura licet inerudita* miras quandoque vias cudat eliminationi materiæ morbificæ: moniti discemus non ea pro absurdis & ridiculis habenda præci-

pitanter, quæ debilem humanæ mentis aciem, ad rerum explicationes intentam, penitus effugere videntur. (a)

7um. Ruyschiana observatio (7) novas vias possibiles ex Ruyschio docebit, quibus ex thoracis cavitate ad vias urinæ, materiei purulentæ pandatur iter: hæc enim levi rosione facilem sibi viam aperiet inter aortam diaphragma prætergredientem, & columnas tendineas hujusce muscoli: ibi occurret fibrillis, quas cavas semper existimavit Ruyschius ureteres lumbis alligantes, & illis blandè corrosis mediantibus, ad usque ureteres perveniet.

8um. Tandem analogiâ (4um. Coroll.) ratione (Coroll. 3.) observatione (Cor. 5.) Anatomici præstantissimi autoritate freti (Cor. 7.) concludemus.

Ergo potest empyema per urinæ vias, seu per diuresim expurgari.

QUÆSTIO QUARTA.

An vulnera capitis sint periculosiora Parisiis quàm Monspeliis, vulnera vero tiliarum sint periculosiora Monspeliis quàm Parisiis?

I. **V**ULNUS quamvis sit affectus communissimus, tamen ejus accuratam exponere definitionem non ita facile est: (b) usu apud præstantissimos viros recepto, dicitur soluta cohæsió recens,

(a) Marchettus in quodam fistulâ thoracicâ laborante, ad deterfionem variâ dum injiceret in thoracis cavum, observabat ea promptè per tussim rejici, imprimis quando vinum ad injectiones adhibebatur. Quid satis simile habet Paræus lib. 10. pag. 296. hæc ex dictis in hoc Corollario satis benè intelliguntur.

(b) Hæc de re videatur Illust. Magat. libr. 1. cap. 7. varias Authorum definitiones expendit refellitque, & propriam affert, quæ vel ipsimet Authori non videtur omnis difficultatis experta: in eo convenit cum aliis plurimis, vulnus non dici debere, nisi quatenus solutio continui locum habet in partibus molli- bus; tamen vulneris nomen impertiunt Authores Chirurgi variis cranii incisionibus, excisionibus, instrumento scindente diversimodè applicato factis; neque satis aptè dici potest os, cujus pars integra fuit excisione ablata [malum vocant aposceparnismon] fuisse fractum, satiusque videretur, cum Celso vulneris nomen transferre etiam ad partes duras, saltem dum instrumentis cædentibus læduntur. Itaque magis arrideret definitio vulneris sic tradita; vulnus est solutio continui, cum sensibili cujusdam liquoris effluxu, facta à causa mechanica, citra substantiæ dissolutionem: hæ notæ distinguunt vulnus ab ulcere, & consequenter ad eas

cruenta partis mollis , a corpore duro , acuto , moto , presso , vel resistente. (a)

2. Vulnerum a Medico-chirurgis pertractandorum ordo desumi solet ex variis , quas afficiunt , corporis humani partibus : hinc vulneris genericè considerati divisio in vulnera thoracis , abdominis , capitis , tibiæ &c.

3. Vulnera capitis ea dicuntur , quæ cranium , in eo contentas , huic superstratas partes lædunt (b)

4. Vulnera tibiæ appellantur , quæ tibiæ infestant.

5. Circa hæc ultima (3. 4.) bina quæstio proponitur : prima scilicet , an vulnera capitis sint periculosiora Parisiis quàm Monspeliis ? secunda , an vulnere tibiæ sint periculosiora Monspeliis quàm Parisiis ?

6. Quibus ut satisfiat , evidentissimè liquet sequentia præcognoscenda : 1°. Quænam conditiones generales periculosa vulnera faciant ; 2°. An illæ conditiones , habito respectu ad capitis affectus memoratos , magis vigeant Parisiis quàm Monspeliis & vice versâ magis sæviant Monspeliis quàm Parisiis , si sermo sit de vulneribus tibiæ.

7. Vulnera quæcumque , sunt siuntve periculosa (c) , cæteris paribus , duplici potissimùm de causa ; vel per se , vel dependenter à variis circumstantiis vulnere (quatenus vulnus est determinatam partem afficiens) extraneis.

8. Per se periculosum est vulnus lædens partes in œconomia animali principes , lædens arterias , venas magnas , nervos , tendones , aponeuroses , periosteum. Sub eodem respectu , periculi plenum observatur , quando in variis cavitatibus humorum effusio vel nullatenus vel ægrè expurgandorum ejus est sequela ineluctabilis.

9. Periculosum fit complicatione cum alio affectu , aëris constitutione singulari pandemicâ , epidemicâ vel , endemicâ , (d) , temperamento variè morbofo ægrotantium , virus peculiaris energiâ , diætâ in-

etiam ossæ partes dici possunt vulneratæ. Evidens est causam efficientem solutionis continui esse tum impetum instrumenti adacti , resistantias fibrarum corporis superantem , tum propriam vim elasticam earumdem semel sectarum.

(a) Boërhaave comm. Vansw. parag. 3.

(b) Vulnera faciei ad eandem classem referuntur , sed minus præcipua sunt

(c) Vox periculosa hic latiori sensu assumitur.

(d) Paræus pag. 333. narrat , obsidione Rhotomagi perstante , adeo corruptam fuisse aëris qualitatem , ut nisi quotidie vulnera solverentur , vermes in iis producerentur quàm plurimi. Huc utcumque referri potest , quod habet Saviardus de maximè noxiis halitibus , queis scatet aër nosocomii Parisiensis , vulnera vel levissima lethalia reddens.

congruâ , medicamentis intempestivè præscriptis , minùs peritâ Chirurgicalâ therapeiâ (a).

10. Ex dictis (8) liquet vulnera capitis, integumenta communia dum solum lædunt, per se vacare periculo, graviora esse, quæ aponeuroticum involucrum, pericranium afficiunt; indè enim dolores atrocissimos, febres, pervigilia suboriri experientiâ certum est, ut & gravissima esse, quæ trans ipsam thecam osseam penetrantia vim inferunt duræ & piæ menyngibus, imò & ipsi substantiæ cerebrosæ.

11. Ex iis, quæ (9) patebit, capitis partibus inflicta vulnera, utcumque levia per se, tamen fieri posse periculosissima, aliquâ ex causis memoratis aut pluribus simul concurrentibus.

12. Pariter liquebit ex iisdem (9) quibusnam in circumstantiis, vulnera tiliarum levia sint aut periculosa, per se vel per accidens.

13. Hæc omnia (8. 9. 10. 11. 12.) si attento animo perspexerimus, patefcet, neque capitis, neque tiliarum vulnera Parisiis quàm Monspeliis, aut vice versâ, per se periculosiora admitti posse, modò omnes, quibus infliguntur, circumstantiæ sint utrobique pares, uno verbo modò vulnera sint simillima. Etenim eandem esse structuram corporis humani partium, easdem circuitûs humorum leges, eandem necessitatem; ex iisdem itaque læsis similiter, similia sequi debere phænomena ita clarum est, ut non alio quàm indicatu hæc veritas indigeat, ut ab unoquoque percipiatur.

14. Superest ergo, ut quæsitæ diversitates periculi (5) petantur ex circumstantiis prorsus extraneis vulneri, quâ tale est, scilicet ex iis quæ prolata sunt (9): porro iterum necessum erit, antequam ex comparatis inter se vulneribus (3. 4.) tum Monspeliis tum Parisiis observatis, quidquam concludatur certò circa periculi diversitatem, ut quæcumque circumstantiæ, quas similes utrobique poterit ars efficere aut considerare, similes supponantur: proinde eadem debuit esse therapeia Chirurgica, eadem diæta, idem temperamentum, eadem in altero, siqua fuerit in uno, constitutio morbosa, aeris peculiaribus miasmatis inquinati (c) defectus ubique corrigendus: enimverò si, quæ similia supponi possunt, non talia supponerentur, evidens est diversitatem periculi in vulneribus (3. 4) reperiendam æquo jure posse adscribi hisce, quæ non similia forent, ac causis aut Parisino aut Monspeliensi solo propriis & ineluctabilibus.

faj Severin. apud Vansvv. olei funestum usum deplorat, qui Neapoli communis erat in capitis vulneribus, & dicit, quòd vel levissimæ plagæ malè cederent præter opinionem & ex centenis vix unus evaderet. Garangeot vidit vulnus simplex capitis periculosissimum redditum intempestivâ turundarum applicatione. Idem Ledran, &c.

fbj Huc refer notam num. 6. Saviar.

15. Jamverò ea sedulò perpendamus , quæ arti non fas est corrigere aut similia supponere ; nihil aliud reperiemus , præter qualitates aeris atmosphærici , alimentorum , & potulentorum ! saltem aqueorum. Itaque hùc reducentur quæstiones propositæ , ut determinetur , utrùm diversitates inter aerem Monspeffulanum & Parisinum reperiundæ , qualitates alimenti & potulenti iisce locis propriæ , efficiant vulnera capitis periculofiora Parisiis quàm Monspelii , contrariam autem rationem haberi , collatis inter se utrobique tibiærum vulneribus.

16. Lis , ratione vel observationibus dirimi potest solummodò : igitur quid ratio , quid experimenta doceant , expiscemur.

17. Ratio suadet eadem generalia , quæ in uno subjecto sanationi vulneris obstant , in tibia v. g. & officere in eodem , curationi cujuscumque alterius vulneris , in capite v. g. sedem habituri ; siquidem non dispar humorum indoles , non dissimilis solidorum dispositio requiruntur , ut absolvantur deterfiones , conglutinationes , cicatrices , in corporis partibus , loco utcumque diversis : semper ubique desideratur obsequiosa intra debitos limites vasorum mollities , semper expetitur vis propulsiva moderata fluidorum ritè constitutorum ; docent experimenta , à corde ad partes quascumque sanguinem sibi simillimum ubivis , expelli ; hinc si peccet ejus qualitas in una parte , similiter & in alia qualibet peccet ea , necessum est : unde similia hinc & inde sanationibus vulnerum , sive in tibia sive in capite observatorum , obstacula nascentur ex iis causis (15) quæ generalem humorum solidorumque diathesim immutare queunt. Sic quibus humorum moles univèrsa viru quodam inficitur , ii quacumque demum in parte corporis vulnerentur , ægrè sanescunt nec ferme unquam feliciter , nisi hanc causâ generali destructâ.

18. Ergo , si talis sit soli Parisini qualitas , ut in humanum corpus , effectû generali (15.) possit periculofiora vulnera capitis efficere quàm sunt Monspelii , ratio neutiquam assequitur , quí fieri possit ut Monspelii tibiærum vulnera sint minùs periculosa quàm Parisiis.

19. Si rationem experimentis suffultam audiamus , aer calidior , qualis Monspeliensis , multò aptior erit ad vulnerum curationis difficultatem & periculum inducenda , quàm Parisiensis frigidior : *hyeme diutiùs vivet homo quàm æstate , si periturus est ex vulnere , quâcumque demum capitis parte vulnus habeat æstate ante septimum diem , hyeme ante decimum quartum diem pereunt , qui capite vulnerato ultimum diem suum obituri sunt (a)* & certè putredo , infestissima vulnerum sanationi , citiùs fervente coelo quàm frigido locum habere debet , docent Physico-chymici.

[a] Hippocr. de vuln. cap. cit. Vanfw.

20. Observationes prostant multiplices vulnerum capitis, etiam gravium, felicissimè Pariliis sanatorum (a): neque Monspeliis defunt, qui pluries capitis vulnera pessimè cessisse viderunt.

21. Deest absolutè circa vulnera (3. 4.) observationum quædam series circumstantiis requisitis (14.) perpenfis ornatarum: verum quidem est scripsisse Guidonem de Cauliaco ulcera tiliarum sanari difficilius Avenione quàm Parisiis; sed aliorum fide vagâ, non propriâ id notat: imò ad id credendum impulsus videtur theoreticis potius quàm practicis rationum momentis (b); D. Borel Medicus Castriensis asserit quidem in sua civitate difficilius multò sanari tiliarum ulcera quàm Parisiis; sed admodum vagè, & absque ullo argumento ex observationibus determinatis deprompto. (c)

COROLLAR. 1um. Ex dictis (a 13. usque ad 21.) sequitur, neque rationem neque observationem nobis lucem præferre in hac problematis dati solutione, quæ tamen peti tantummodò potest ex alterutro fonte: quin juxta eam, quâ propositum fuit, formulam ex solis observationibus quæri debet.

COROLLAR. 2um. Ex iis, quæ habentur (21), sequitur, observationes solvendo problemati fundamenta jacturas, sufficientes deesse.

COROLLAR. 3um. Ergo defunt data, quibus solis problema determinari potest.

COROLLAR. Ultimum. Ergo indeterminatum manebit,

An vulnera capitis sint periculosa Parisiis quàm Monspeliis; vulnera verò tiliarum sint periculosa Monspeliis quàm Parisiis

QUÆSTIO QUINTA.

Marasmi theoriam & therapeiam exponere.

BREVIS HISTORIA MORBI.

I. **M**ACILENTA corporis cachexia, hippocraticâ facie (d) sceleti formam referens, Marasmus dicitur ab omnibus Medicis.

f a j Videatur obs. Saviar, Ledran, quibus constat quosdam, etsi graviter capite vulneratos, tamen absque febre aut alio ferme ullo incommodo sanatos fuisse intra paucos dies felicissimè.

f b j De ulceribus in genere.

f c j Medecine efficace.

f d j Facies Hippocratica, id est nares acutæ, oculi cavi, tempora demissa, aures breviores. Mercurial. de febr.

2. Duæ sunt hujus species apud authores eximios decantatæ: alius enim torridus calidusve, alter frigidus, *senium Philippi* (a), Marasmus appellatur: prior a posteriori discriminatur, quòd ille febrem sibi comitem semper adjungat hecticam, vel lentam symptomaticam; hic verò neutiquam, & admodum rarus, si ullus verè observatur (b)

3. Febris hectica debetur ut plurimum efficacis virus peculiaris scorbutici, venerei aut cancrofi; hanc pariter inducunt evacuationes humorum nimis quocumque modo sollicitatæ, quacumque viâ factæ (c), febres ardentes, intermittentes diutinæ, animi pathemata varia, &c.

4. Febris hecticæ triplicem gradum distinguunt Medici; primum denotant levissima febricula, continua simplex, vel vix sensibiliter composita, imminutio virium vix percipienda ægro, corporis consumptio minimè notabilis: febris magis evidens, hujus exacerbationes, præcipuè ab assumptis cibis minus feliciter digestis, subque exacerbationis finem sudor promanans, vel ex toto corpore, vel saltem ex pectore, viriam prostratio ingens, habitus corporis imminuta summè moles, calor acer in volis manuum & plantis pedum identidem ingeminans secundum gradum designant, qui tandem, ingravescentibus summoperè omnibus symptomatibus prædictis, abit in tertium seu Marasmmum calidum. (d)

5. Febris lentæ symptomaticæ totidem sunt gradus, iisdem successivè signis cognoscendi, & eodem modo concurrentes ad Marasmi productionem, sed tantum ab iis diversi, qui observantur in hectica, quòd illi vitiis universalibus humorum debeantur; hi primitus originem suam referant ad corruptelam in aliquo organo genitæ effectus, ulceris putà alicujus, fistulæ, vel materiei purulentæ, saniosæ, cancrofæ, in singulari parte accumulata.

6. Ex dictis hætenus colligere est easdem esse causas Marasmi & febris lentæ (2. 3. 4. 5.) sive hecticæ, sive symptomaticæ, solo gradu intensitatis diversas, eadem esse symptomata, imò febrem hecticam & lentam posse considerari suis in gradibus diversis, veluti totidem stadia Marasmi incipientis, adaugescentis, & tandem confirmati.

(a) Marasmus frigidus dicitur hectica senectutis, *senium Philippi*, ex eo quòd quidam Medicus, nomine Philippus omnium primus hujusmodi Marasmmum *senium* vocavit, Mercurial ibid

(b) Neque enim Marasmus, qui supervenit senio ingruente, morbus dici posse videtur.

(c) Videantur exempla apud Morthon phthiolog.

(d) Circa distinctionem horum graduum consulatur omnino egregius tractatus de febribus Celeber. Prof. D. Fizes.

7. Inde (6.) sequetur iterum Marasmi sub hoc respectu considerati februmque lentarum & hecticarum eandem esse prognosim, quæ talis statuitur, ut in primo gradu non rarò (præcipuè qui pendet ab hectica, quam fovet virus venereum) curationem admittant, in secundo difficilimè, in tertio ferè nunquam. Quibus tabe laborantibus capilli de capite defluunt, ii alvi fluxu superveniente moriuntur. *Aphor. 12. l. 5.*

THEORIA MARASMI.

8. Solidæ partes in humano corpore, vitæ viribus agitæ, non deperdunt sensibiliter (a): ergo neque eas reparari necessum est. Id pulcherrimis experimentis, ratiociniis geometricis ingeniosissimè firmatum ferme ad demonstrationis evidentiam probat Celeber. Keillus. (b)

9. Ergo, quidquid agitur in negotio nutritionis, adscribendum est fluidis per vasa decurrentibus & ea replentibus: nutritio enim ea dicitur functio, cujus ope tantum & tale restituitur, quantum & quale deperditum fuit: itaque, si quoad partes solas fluidas jacturam patitur corpus, solis fluidis partibus eam refarciri posse evidens est. Quod cum ita sit, (8) fatiscentem corporis molem defectu nutrimenti, liquidorum minori copiæ tunc temporis reperiundæ intra vasa, lubenter adscribemus; & vice versâ, corporis prius imminutam, jam assumpto nutrimento restitutam molem fluidis in tali circumstantia vasorum parietes magis distendentibus, unicè tribuemus: hoc verò docent evidentissimè, qui longo morbo fracti, diætâ severiori, medicaminibus ad curationem necessariis emaciati, sensim ad pristinum vigoris & molis habitum redeunt intra paucum tempus, reddito juxta leges artis idoneo pabulo.

10. Hinc deducemus corpus tamdiù in debitâ & naturali mole perstiturum, quandiu vasa ejus fluidis ad solitum gradum replebuntur; & è contrâ tantò magis emaciandum fore, quantò plus inanientur canales elastici, quibus constituitur.

COROLLAR. Ium. Ex iis deducetur causam proximam continen-

(a) In humano corpore solida duplicis generis admitti possunt, vel primigenia, vel acquisita: primigenia dicuntur, quæ rudimentorum hominis in ovulo prima stamina componunt, quibus intertextuntur fulciunturque vasa omnigena, quibus vasis evolutis, elongatis, solidorum primigeniorum interstitia, dum crescunt, fluidis concretioni aptis replentur: fluida hæc tum indurata ibi, tum vasorum minimorum, præcipuè quarundam partium, parietes sensim incrustantia, sensim molem acquisite efficiunt.

(b) Keill. tentamina Medico-Physica.

tem Marasmi (*r*) esse summè imminutam humorum copiam vasa corporis humani perluentium, (*a*) saltem in minimis vasis, quæ maximam hujus partem constituunt, docente Anatome.

COROLLAR. 2um. Inde luculentum fiet, cur a morbis diutinis, evacuationibus ingentissimis aut diu continuatis, a causis obstruentibus vasa minima, glandulas mesentericas, producat Marasmus.

COROLLAR. 3um. Iterum pro certo habebitur, quæcumque sanguinem humoresque tenuiores efficient, magis ideo facilè diffandos & perspirabiles, ad producendum morbum (*r*) conducturos efficacissimè: inde vis puris corrupti, attenuati, acris alkalescentis cum humoribus mixti effectus patebunt (*b*)

11. Dum debilius fit animal, exhaustis per subtractionem fluidorum viribus, numerus pulsationum arteriæ crescit notabiliter; docet experimentum Halæi (*c*) & in datis circumstantiis iisdem magnitudinem pulsûs decrescere evidens est; namque ea respondet quantitati sanguinis propulsi ex corde in systema arteriosum quâlibet systole.

12. Vires corporis musculares, cæteris paribus, respondent humorum copiam.

13. Quò tenuiores sunt humores, eò facilius ad vasa cutanea ferri possunt.

14. Experientia demonstrat Marasmo laborantium sanguinem, esse tenuiorem multò (*d*) quàm in statu naturali.

15. Quidquid cordi resistentiam opponit, observatione inconcussa docente, ejus contractiones frequentiores aut validiores reddit: neque talis effectus locum habere potest, quin reliquorum musculorum vires constantes inde aliquid detrimenti patiantur; docet quantitas finita virium corporis humani perspecta.

16. Quò ad putridum, acre, alkalescens, magis vergunt humores, eò majorem calorem affricu possunt acquirere, nullibi tantum, quantum in locis iis, in quibus textus partium firmior, & perspiratio acrium, quæ in sinu suo gerunt, difficilior.

(*a*) Reverà quàm parva est ratio magnitudinis vasorum majorum quæ subeunt hepar, si ea conferantur cum tota mole hepatis? Idem dici potest de reliquis partibus; tamen hæc vasa minima non habent sua fluida nisi à vasis majoribus; unde Marasmus concipi potest pendere ab obstructis vasis majoribus sanguine plethorico refertis, qui sanari poterit repetitis venæ sectionibus: talis fuisse videtur Marasmus ille, quem curabat Hippocr. sanguine ægrum ferme exhauriendo iteratis venæ sectionibus.

(*b*) Cuidam tumor inflammatorius ad ani confinia derepentè gangrænosus fiebat; illico prodierunt sudores ingentissimi, debilitantes summoperè, qui, evacuatâ sanie putridâ, subito remittebant, & gangrænæ dumtaxat omni metu abacto, profus cessabant.

(*c*) Hales hæmastic. exper. 2a.

(*d*) Celeb. Fizes, cap. 10. de Feb.

17. Fossæ temporum, maxillarium ossium, cavitates orbitarum in sceleto apparentes ad lævorem reducuntur musculis, adipe, integumentis, eas replentibus in vivo & eufarco: docet Anatome.

COROLLARIA.

Ex (11.) discemus, cur in Marasmo pulsus sit parvus & debilis; ex (12.) cur vires musculares prosternantur; ex (13. 14.) cur Marasmo affecti sudoribus diffuant. Ex (15.) cur exacerbetur febris ab assumpto nutrimento; tunc temporis enim, adauctâ humorum copiâ novi chyli adventu, resistantiam cordi oppositam intendi necessum erit. Nos docebit (16) undè fiat, ut de calore acri adeo sæpe querantur Marasmo detenti, & cur præcipuè calor ille mordax excitetur in volis manuum & plantis pedum, ubi textum partium duriores minúsque perspirabilem esse norunt omnes. Tandem ex (17.) liquebit, undenam in Marasmo, veluti colliquatis adipe, musculis, cutis ossibus infixæ ferme det faciei Hippocraticæ tetrum conspectum.

THERAPEIA MARASMI.

18. Sublatis causis, morbos inde pendentes tolli certum est: & quantum fieri potest imminutâ earum energiâ, illos imminui pariter necessum fit: indè liquet ex perspectis causis Marasmm inducentibus, peti debere indicationes curatorias, quæ vergent eó, ut vel tollantur illæ penitus, si fieri possit, vel saltem activitas earum imminuatur.

19. Itaque, si viri venereo productus fuerit morbus, incipiens adhucdum, viribus satis integris, frictions mercuriales convenient. Si scorbutica causa fuerit; antiscorbutica, sed iis, quæ acrimoniam vigentem demulceant, prudenter maritata. Si scrophulosa lues glandulis infederit, aut quocumque alio modo obstruantur viscera, diluentia, demulcentia, aperientia leviter, proderunt. Si cancerosa humorum indoles extiterit, folis demulcentibus insistendum erit.

20. Si febris lenta, symptomatica, Marasmm inducat; demulcentia, lactinia, juscula ex pullis junioribus seminibus quatuor frigidis infarctis, femoribus ranarum, testudinibus, intermixtis pro re nata stomachicis & purgantibus levioribus, hypnoticis prudenter adhibendis, multum levaminis æger percipiet.

21. In deplorato morbi casu, analepticis, coctu facilibus, diætâ pleniori, cibo frequentiùs de die assumpto ex iis, quæ facillè non putrescunt, sed blandum chylum suppeditant, misera ægri vita protrahetur, & quod arti licebit, præstabitur.

Sic Marasmi theoria & therapeia exponitur, quantum ferunt arcti thesæos cancelli.

QUÆSTIO SEXTA.

Assignare diversas Hydropis abdominalis species, earumque theoriam & therapeiam exponere.

1. **H**YDROPS abdominalis dicitur morbus ille, in quo liquidis coacervatis inflatum tumet abdomen.
2. Hujus Hydropis variæ species assignandæ sunt, earumque theoria & therapeia exponendæ: quod ut methodicè fiat, sequentia notanda sunt.
3. Abdominis cavitatem propriè dictam terminat undequaque peritonæum verè membranaceum, a Douglassio accuratissimè descriptum, abdominalibus musculis, diaphragmati, lumbaribus vertebris, ossibus innominatis, ossi sacro &c, intermedio textu cellulari connexum.
4. Quæ partes intra cavam hanc membranam (3) hærent, in abdominis cavo sitæ sunt; quibus verò duntaxat involucrum cellulofum impertit eadem, extra illud repositæ dicuntur: inde Anatomes peritoneum liquebit, quænam in abdomine contineantur, quænam extra ipsum locentur: quod cognitum supponetur deinceps.
5. Liquida coacervari possunt in variis locis, abdominalem Hydrophem efformatura: etenim evidens est vel illa intra cavum peritonæum, vel inter convexum idem & musculos circumjectos, congeri posse: inde prima divisio Hydropum abdominalium sobolescit: Ascitem vocant, qui pendet a fluidis contentis peritonæo cavo; Hydropis peritonæi nomen obtinuit ille, qui debetur liquoribus sub musculis immediatè congestis.
6. Iterum, vel fluida Ascitem producentia, effusa stagnant in abdominis cavitate, vel propriis inclusa capsulis enormiter dilatatis, tumorem faciunt abdominalem: in primo casu, ascitem simpliciter dictum constituunt; in secundo saccatum Hydrophem seu Ascitem exhibent.
7. Tandem pro diversa indole liquorum stagnantium, variæ statuuntur species, sed minùs præcipuæ: hinc Ascites lacteus, urinosus, serosus agnoscuntur. Præcipuarum specierum historiam, postea theoriam & therapeiam exponemus.
8. Hydrops peritonæi cognoscitur peculiari circumscriptione tu-

moris, habito respectu ad reliquas abdominis partes, lentâ coacervatione humoris Hydropem gignentis, præsertim in initiis, urinæ excretionem non imminutâ, absentiam pedum œdematis, tandem satis diu constante sanitate, absque alio incommodo præter illud, quod ab aducto ventris volumine necessarió producitur (*a*): mulieres huic potissimum Hydropis speciei magis obnoxie videntur quam viri; tres, quas potuimus colligere, tum ex actis Academiae Parisiensis, tum varios plurimosque authores pervolvendo, mulieres affecere; & ex iis binas propter suppressum fluxum menstruum, aut intempestivè retenta lochia: observationum paucitas docet morbi vel observatorum raritatem.

9. Ascites simplex designatur uniformi ventris distentione, pedibus œdematosis (*b*), urinis paucissimis, rubris, fluctuatione pensâ, dum palma manûs, ægro stante vel sedente, aut cruribus flexis decumbente, alteri abdominis ejus lateri imponitur, alterâ vero manu venter in opposito latere, modicè aliquoties repetitis ictibus, percutitur, respiratione difficili, tussi. Schirri hepatis, lienis, glandularum mesentericarum, febres intermittentes diutinæ nimio & intempestivo Kinæ Kinæ aut calefacientium usu curatæ, evacuationes suppressæ, nimie, scabies retropulsa, liquores ardentes pluries morbo, de quo agitur, ansam dedere. Qui senes affligit, a tumoribus duris viscerum exortus, inveteratus, difficilem, imò raram curationem suscipit.

10. Ascitica (9) abdominis distentio, morbi diurnitas absque ullo gravi incommodo, œdematis pedum defectus, quocumque in situ versetur, abdomen ejusdem figuræ tenax, urinæ solitâ quantitate profluentes, sunt primaria signa Ascitis saccati, qui puellis & uxoratis ferme proprius (*c*), ovario præter naturam in iis intumescenti debetur, aut in viris, omenti turgescens adiposis globulis striatim dispositis (*d*), prout ritè perpensæ observationes suadere videntur: quæ postrema causa nil impedit, quominus etiam in sequiori sexu locum habeat. Eadem, quæ reliquis speciebus (8. 9.) inducendis paria sunt, hanc

sa Littr. Chomel. Mem. de l'Acad. 1707. & 1728. Meekren observ. Med. Chirurg. Lubenter tamen crederem plures Hydropes, qui sanati fuerunt aquis vel urinâ per umbilicum emissis, fuisse veros Hydropes peritonæi.

sb Nisi fortè contigerit vasorum majorum parietes aliquatenus induruisse pressioni minus obnoxios; quod vidit Littr. in Hydrope Ascitico, quem nullus tumor pedum comitatus fuerat in actis Acad. Paris.

sc Duverney acta Acad. Paris.

sd Huc referri possunt hydratides, tumores saccati varii, qui Hydropes produxerunt, sed qui potissimum videntur locum habuisse vel in ovario, vel in omento.

quoque producere possunt, quibus addi potest imprudens & temeraria obstetricum diligentia. (a)

11. Ab ovario intumescente eam (10) inductam fuisse scitur, si cum reliquis signis (10) insuper constiterit tumorem ab hypogastrii lateribus exordium duxisse, deinde sensim crevisse, ferme ut in gravidis solet abdomen intumescere, absque ullo gravi incommodo; absentiamox dictorum cum reliquis (10) ducere possunt ad suspicandam omenti labem; a quacumque causa producat, semper difficile curatur.

12. Aquæ hydropicorum extractæ, quò plús recedunt a naturali indole, colore, odore, sapore, aut consistentiâ, eò minor spes curationis affulget: quibus, post eductas aquas ex abdomine, urinæ paucæ, rubræ adhuc fluunt, versantur in summo periculo: qui, post paracenthesim institutam, sine causa manifesta inquieti fiunt, ut plurimum pereunt; quamvis, operatione peractâ meliús sese habuerint (b)

13. Ligato venæ cavæ trunco supra diaphragma in cane, oblanguet valde canis & intra paucas horas expirabit; in dissecti autem abdomine magna feri quantitas innatare conspicietur, non aliter quàm si Ascite diu laborasset, vidit Lowerus.

14. Ligatis venis jugularibus in cane, partes omnes supra ligaturam mirè intumescabant, cute a partibus tumefactis separatâ, musculi omnes & glandulæ sero limpidissimo distentæ, & admodum pellucidæ apparebant: observavit idem Lowerus.

15. Ad cavitates corporis, sive magnas, ut thoracis, abdominis; sive parvas, ut glandularum, vesicularum, cellularum &c, terminantur arteriæ, subtilissimâ propagine tenuissimum fluidum exhalantes, & ex earumdem parietibus membranaceis debere admitti orientia vasa bibula liquidum absorptum revehentia, suadet ratio & analogia.

16. Si fistulæ devehentes copiam majorem liquidi detulerint, quàm potuit resorberi, evidens est liquorem sensim congerendum esse: porro id accidere posse duplici modo liquet, vel quia ampliantur excretorii, cæteris paribus, vel quia impediuntur inhalantes ductus: concursui utriusque causæ, tantò majorem effectum adscribendum fore per se patet.

17. Ruptis vasis lymphaticis intra cavitatem quamlibet hiantibus, lympham in ea cavitate congerendam esse perspicuum est: & si cavitates parvæ fuerint, membranis distractilibus ornatae, illas esse ampliantas magis magisque tum ratio tum sensus evincunt.

(a) Prostat obser. in act. Anglic. tom. 2. pag. 196. Hydropis ovarii sinistri, quem excitarat obstetrix imprudens, nimis violenter placentam trahendo.

(b) Hæc omnia, ex Duverneyo depromuntur, loco supra citato.

18. Systema vasorum fanguineorum, lymphaticorum systemati continuum est, & plura vasa lymphatica venosa terminantur in venas fanguineas; illud Anatome demonstravit (a) in uvea manifestissimè, & ratio analogicè admittet facillè ubique idem fieri.

19. Vasorum lymphaticorum maxima pars tendit ad Glandulas hinc & inde dispersas, simplices, conglobatas, quæ actione suâ musculari, quàm plurimùm favent lymphæ progressui.

20. Sanguis quiescens spontè inspissatur, & tunc sensim abit, maximam partem, in serum per minima vasa fluxui aptissimum.

21. Vis vitæ magna requiritur, ut ex chylo paretur sanguis ruber & debitâ consistentiâ præditus; probat ratio, demonstratur ex comparatione factâ sanguinis ex viri robusti venis emissi, cum eo, quem fundit vena tusa in puella debilissima chlorotica.

22. Arteriæ epigastricæ recurrentes textui cellulari peritonæi ramos impertiunt, & eas inter & uterinas sicut & mammarias anastomoses observantur.

23. COROL. EX definitione (1) cùm Hydrops abdominalis fit morbus, in quo liquidis coacervatis inflatum tumet abdomen, & varias ejus species exhibeant (8. 9. 10.) hæc fluida vel effusa, vel coercita adhucdum intra proprias capsulas, sed enormiter dilatatas; evidens est causam proximam Hydropis abdominalis esse hanc fluidorum coacervationem, five intra cavitatem abdominis, five intra textum cellularem peritonæi effusorum, aut tandem proprias suas capsulas vesiculasve coercentes mole suâ perpetuò auctâ distendentium.

24. Vesiculæ Malpighianæ sero suo turgescunt propter aliquam ex causis (16. 17.) dabunt Ascitem saccatum ab ovario, quique situm illius noscet, facillè deprehendet rationem phænomenorum, quibus ille speciatim cognoscitur (11): eadem causæ locum habentes in mollissimis cellulis globulos adiposos striatim dispositos in omento coercentibus, facili operâ gignent hunc morbum ab omenti vitio productum & cognoscendum (11).

25. vasa lymphatica rupta in abdomine, cursus venæ portarum sanguinis inhibitus, pressa vena cava, moles visceris cujusvis adaucta præter modum, facillè concipientur inducere, ex (13. 14.) causam proximam Ascitis simplicis.

26. Sanguinis uberius copia delata per arterias epigastricas, obstructo utero aut mammis constrictis, ad collaterales ramos, (22) textum cellularem peritonæi irrorantes videntur produxisse Hydropes peritonæi observatos; si unum exceperis, & quidem ratione ex (16)

deducendâ facillimè: præterea curfus sanguinis, lymphæ, olei tenuis; iisdem impedimentis est obnoxius in hac parte ac in cæteris corporis humani locis (a).

27. Quâ ratione tumores schirrosi glandularum, viscerum, circuitus humorum tardior factus propter plethoram, aut inspissationem a liquoribus ardentibus productam, evacuationes nimix vires subtrahentes, Hydropum causæ remotæ, experientiâ demonstrante, frequentius existant, discetur ex (18. 19. 13. 14. 21.)

28. Fluidum coercitum parietibus membranaceis vel omenti cellularum, vel ovarii vesicularum, non premit subjectas venas; effusum autem intra cavum abdominis premit necessariò: docet levissima attentio: ergo tumor œdematosus, potissimum oriundus ex ea pressione (13. 14.) non apparebit in Ascite faccato, sed conspicuus erit in Ascite simplici (b), Ascites faccati lentè procedunt (11.) & crescunt; Ascites simplices promptissimè; ergo non nisi parcissimâ copiâ simul, imminuetur lymphæ aquæ transfluentis copia in prioribus, citissimè verò in posterioribus; unde, his datis, urinæ paucæ; illis verò, solitâ sensibilibiter quantitate fluentes: adde, quòd in Ascite simplici, effusis lymphis premantur renes, vasa renalia subjecta peritonæo, neutiquam verò id fiat in Hydrope faccato. Lympha coercita, quamvis lentum, semper aliqualem habet circuitum, & renovatur utcumque: non item effusa & stagnans. Igitur multò diutius absque gravi incommodo poterit Ascites faccatus perstare quàm simplex: adde lentiores progressus morbi unius, & celeritatem alterius; fitis Asciticæ simpliciter, vexat præcipuè propter acrimoniam putridam lymphæ stagnantis, eidem causæ tussis tribuetur, explicanda facillè, dum concipietur delata sic peccans lympha ad vesiculas bronchiales &c: difficultas respirandi à labe viscerum induratorum schirrosorum videtur præcipuè repetenda; quamvis non negemus, molem ipsarummet aquarum, suam quoque habere partem in explicatione hujus phænomeni. Aquis putrefactis viscera corrumpi, dissolvi mortem ferme ineluctabilem sequi debere evidentissimum est: unde præcipua ratio periculi, imò & difficilis curationis Hydropicorum petenda est.

29. Ad Hydropis peritonæi curationem feliciter ineundam primaria indicatio vergit eò, ut evacuato liquore peritonæum inter & musculos stagnante, deterfisque sedimentis, quæ humor ille deposuit in iisce locis iterum peritonæum cum musculis agglutinetur; educitur liquor, aperturâ factâ in ima parte tumoris, sicque expeditâ viâ de-

(a) Instante tempore menstruationis, adaugebatur intumescencia abdominis, annotante Meekren, qui exinde firmat, quod post ipsum dicimus in hoc paragraph.
 (b) Vid notam 2am.

clivi, quâ fluere possit: sedimenta auferentur injectionibus deterfivis, vulnerariis; hocque bino præstito, spleniis fasciâ convenienti contentis, promovebitur expectata peritonæi, & musculorum adhæsiō. Alias caute- las proponit Littrius (a), ex quo prorsus illam curationem excerptimus, quâ adhibitâ, Clarissimus Chomel hanc speciem semel prosperè cu- ravit. Interim cogitandum erit Medico de recidiva præcavenda, præ- criptis ad causam remotam debellandam idoneis remediis.

30. Si vires ægri bonæ fuerint, Ascites simplex, non inveteratus, serum exundans morbi causa fuerit, hydragogis, emeticis, purgan- tibus, diureticis calidis fortioribus, deinde chalybeatis prudenter adhibitis, tentanda erit curatio: quippe in iis circumstantiis indica- tiones huc collineant, ut, evacuatis aquis effusis, præcaveatur facilè re- diturus Hydrops vasa roborando. Si obstructa fuerint, indurata schir- ro viscera, temperamentum ficcum, vires non bene steterint in de- bili corpore, tunc ad diuretica calida quidem sed mitiora diluenti- bus mixta, leviter aperientia, demulcentia, deveniendum erit. Si ne- que per sedem neque per urinas via possit parari aquis quotidie mo- le crescentibus, & summam molestiam inferentibus, tunc modò vi- res tulerint, paracenthesis erit ex arte instituenda, cujus ope pruden- ter evacuatâ lymphâ stagnante, detectâ causâ remotâ proegumenâ, to- tus erit Medicus in ea debellanda, si fieri possit.

31. Tandem saccatus Ascites ab ovario, primùm cognitus, curabi- tur admotis externè resolventibus, internè assumptis, quæ causæ morbi profligandæ signis suis cognitæ idonea prudens Medicus judi- cabit. Crescente invitis remediis tumore, (quod & dici debet de eo, quem fecit omentum vitiatum) paracenthesis institui debet, cla- vo triangulari, fistulâ ampliori immisso, ut minùs facilè obstrui pos- sit liquoribus spissis, ut plurimùm, in hac circumstantia prodeuntibus; & operatione pro casûs exigentia iteratâ, destrui poterit, & auferri causa Hydropem producens, & morbus ad felicem sanationem per- duci idoneis remediis, quæ prudentia Medici seliget aptata profli- gandis causis morbificis proegumenis & procatarticis.

Plura dici vetant arctissimi thesæos limites, plura tamen dicenda superesse non fugit: adeo vastus fuit differendi campus, quem pro modulo expatiati sumus, assignando breviter varias & præcipuas spe- cies Hydropis abdominalis, & earum theoriam & therapeiam expo- nendo.

(a) Turundam scilicet immittit in aperturam arte factam, quousque peritonæi agglutinatio facta fuerit; & proponit methodum, quâ sanari possint ulcera, si qua fortè reperiuntur infestasse partes læsas. 1707.

QUÆSTIO SEPTIMA.

AN sit aliquod signum pathognomonicum Febris, & quale sit?

1. **U**T ut Febris morbus frequens adeo à Medicis observetur, interea tamen neque de notis ejus characteristicis constat apud eos, neque de ejus essentia. *Celeb. Fizes, tract. de febr. pag. 1â.*
2. Hinc patet, quantum operæ pretium sit, omnibus animi nervis contendere, ut signum ejus verè pathognomonicum, saltem minùs periculosè fallax, si res aliter fieri nequeat, indagetur & exponatur.
3. Phænomenum audit, id omne, quod in sensus incurrit, vel inde quàm proximè deductum. *Boërh. instit. parag. 875.*
4. Phænomenum dicitur signum, quando ex eo lege justi rationis demonstratur præsentia alicujus latentis. *Boërh. ibidem.*
5. In morbis autem designandis id signum, quod proprium est morbo & ab eo inseparabile, utpote ex ejus naturâ ortum, vocatur pathognomonicum.
6. Calor præter naturam è corde in corpus effusus, Febrem designabat apud antiquiores Medicos (vid. *Fernel.*): unde ignis nomine eum morbum appellabant.
7. Recentiores quàm plures, non tam signum quàm essentiam Febris, causam hujus proximam, suis definitionibus tradidere; sic *Willif. Bellin.*
8. Tandem multis placuit frequentiam pulsûs præternaturalem adhibere pro signo Febris pathognomonicum.
9. Dissentiunt nonnulli, statuuntque Febrem agnoscendam esse, quoties vis cordis, ad vim constantem musculorum voluntati subditorum ratio major est quàm in statu sanitatis.
10. Cùm morbi signum pathognomonicum ab eo sit inseparabile (5.) constetque, in Febribus quibusdam malignis, in principio accessuum intermittentium, calorem corporis nedum excedere, quin & multò minorem observari, quamvis Febrim adesse tunc omnes practici asseverent, ideo factum fuit, ut jamdudum exoleverit definitio Febris ab antiquis tradita. (6.)
11. Neque firmiori talo stare videtur eorum opinio, qui frequentiam pulsûs præternaturalem credunt esse signum Febris pathognomonicum.
12. Nam observationes multiplices experientiâ quotidianâ firmatæ, invictè

(a) invictè docent in febris malignis pluribus, saltem in initiis, pulsum non esse frequentiore quàm in statu naturali, imò quandoque rariorem deprehendi: tamen illi morbi recensentur in classe febrium ab omnibus Medicis; itaque luce meridianà clarius fit, vel nullo fundamento antiquorum sententiam exolevisse, vel pari omnino recentiorum memoratam opinionem corruere. (confer. 10.)

13. Ubi animadvertere erit, quòd error ex illorum definitione febris exurgens periculosissimus sit, cùm hujus definitionis (8) legibus addicti, sæpe agnoscere nequeant febres malignas plures satis frequentet grassantes, nec proinde ipsis medelam tempestivè afferre.

14. Unde, tum quia febris aliquando existit sine frequentia præternaturali, tum maximè quia plenus periculi error in praxi sobolescere potest, frequentiam illam præternaturalem pro signo febris pathognomonico habere non poterimus.

15. Ergo aliud quærendum est vel universalissimum, si fieri possit, vel universalius saltem quàm hæctenus a Medicis fuit traditum, vel ad minimum, quod in errores adeo funestos, minùs in praxi exercitatos tyrones conjicere non possit.

16. Porro rem sedulò undique versanti & animo veritatis studioso perpendenti videtur signum pathognomonium febris (9) aliis allatis anteponendum; sive spectes universalitatem, sive ad periculum attendas, quod ex eo admissò fluere potest collatum cum eo, quod spontè nascitur, recentiorum opinione (8) pro rata habitâ.

17. Supponit quidem hæc definitio plura cognita, scilicet: 1º. Quid veniat intelligendum nomine vis musculorum constantis, 2º. Quânam ratione mensurari queat tum vis cordis, tum vis musculorum constans, 3º. Quomodò possint inter se comparari, 4º. Quânam sit ratio vis cordis ad vim musculorum constantem in statu sanitatis. porro hæc omnia vel leviter attendenti facili negotio lique-re possunt.

18. Etenim vis constans musculorum voluntati subditorum dicetur

f a j In febris malignis pulsus aliquando à se ipso parùm aut nihil mutatus... cur autem pulsus persistet *immutatus*, alii aliud causantur, Menjot de feb. malig. pag. 34. ibidem ex professò aggreditur explicationem hujusce phænomeni, scilicet *immutati* pulsus, quod ergo pro certo ipsi habitum fuisse nemo seriò negare potest. Raymond. Fortis habet observationem febris malignæ pag. 60. in qua vix in pulsu inæqualitas percepta, velocitate, tarditate, frequentia & raritate, sanorum pulsibus alioqui simili.

Dom. Chaptal eximius practicus in hac urbe mihi asseruit à se observatos undecim ægotantes febre malignâ in una domo, quorum decem deliri pulsum *rariorem* quàm est in statu naturali præ se ferebant: alter, cui pulsus vividior erat & frequentior, interiit, aliis superstitibus; idem novissimè observavit febrem tritæophiam malignam, in qua pulsus *rarus* observabatur. Alienas observationes cito, quia propriæ, quamvis non desint, tamen suspectæ esse possent.

ea, quam nutu voluntatis exercent, aut exercere queunt *cum facilitate*.

19. Quæ mensurabitur ratione compositâ vis actualis, quæ repræsentatur per effectus actuales præstitos, aut præstandos interno sensu iudice, & potentialis, quam cognoscere potest unusquisque facilitate, quâ vim actualem sibi conscius est a se posse exeri.

20. Vis cordis æstimanda erit ex mole sanguinis in vasa projecti, velocitate, quâ projicitur, & resistentiis superatis. 1º. Moles proximè, & quantum sufficit in usus medicos, pulsus magnitudine. 2º. Velocitas multiplicatis per se magnitudine & frequentiam (a) pulsus, 3º. Resistentiæ ex quantitate sanguinis permanentis, hujus indole variâ magis minusve fluxili, & perperis affricuum legibus generalibus, tandem ex renitentia vasorum perspectâ cognoscentur, & signa tradunt Semeiotici.

21. Cognitâ mensurâ vis cordis, & musculorum constantis energiæ, inter se possunt componi, & earum ratio detecta in statu morbofo potest comparari cum earum ratione in statu naturali, per observationes compertâ: hoc evidentissimum est.

22. Intra sanitatis limites, viribus circulationis crescentibus, vis quoque constans muscularis perpetuò augetur, decrescente circulationis energiâ, decrescit pariter musculorum constans robur: docet observatio quotidiana.

23. Ex (18. 19. 20. 21. 22.) patet omnia, quæ supponit præcognita signum pathognomonicum (9.), revera cognosci posse.

24. Non tamen in hisce computationibus expectanda est præcisè geometrica determinatio; sicuti neque exposci posset à recentionibus ut determinarent, quisnam sit frequentiam gradus, quocum frequentia pulsus morbofo conferri queat. Illud enim sicut impossibile esse novimus, ita non absolutè necessarium probè perspicimus; veniam petemus ergo, dabimusque vicissim.

25. Nullus est morbus, quem practici febrim appellant, in quo non agnoverint aut agnoscere potuerint rationem vis cordis ad vim constantem musculorum voluntati subditorum majorem esse quam in statu sanitatis.

26. Ut vitetur omnis error, attendendum est rationem inter vires vitales & musculares posse mutari diversimodè, servatis tamen conditionibus in propositione (25.) allatis.

27. Etenim id fiet, 1º. Manentibus iisdem musculorum viribus,

† *sa* J Clarissimus Sauvages parag. 10. in dissert. hæmasticæ annexâ, velocitatem pulsus metitur intervallis parietum arteriæ ab axe dimotorum intra idem tempus; ibi nequidem cogitat de pulsus frequentia determinanda, unde minus exactè ab eo dissentit Clariss. Brendel. in dissertatione de pulsû febrili, quasi Professor eximius citatus frequentiam mensurasset ex intervallis parietum ab axe dimotorum intra idem tempus.

si vis vitalis habito ad sanitatem respectu creverit. 2°. Decrescente motus muscularis energiâ, interim adauctâ aut saltem persistente vi cordis, qualis in sanis observatur. 3°. Adauctis & cordis & musculorum viribus, ita tamen ut in minori ratione crescant posteriores quàm priores. 4°. Imminutâ cordis & musculorum energiâ, sed priori fractâ minori ratione quàm posteriori.

28. Ex dictis (25.) patet perpetuò observari in febrientibus majorem rationem vis cordis ad constantem vim musculorum voluntati subditorum, quàm in sanis: ergo hæc ratio perspecta est a febre inseparabilis.

29. Hæc ratio phænomenum est, nam ex sensibilibus proximè deducitur (confer 4. & 18. 19. 20. 21. &c.)

30. Dato, non concessio, Phrenitides observari quasdam, in quibus hæc ratio non ita clarè pateat; tamen violentia morbi symptomatis validis cognoscenda satis moneret, quid timendum, quid agendum esset; unde levis error quoad sequelas exoriretur.

31. COROLLAR. EX (28. 29) clarè deducitur rationem assignatam (9) esse signum febris proprium, ab eo inseparabile, & proinde signum pathognomonicum hujus habendum esse, saltem longè universalius esse, & minùs periculosis erroribus obnoxium.

Unde breviter quidem & paulò obscuriùs (tamen facilè condonandi, quòd circa illud argumentum fusè jam scripserimus, illudque pro modulo dilucidaverimus) concludimus.

Ergo Febris datur signum pathognomonicum, & illud est, vis cordis ratio ad vim constantem musculorum voluntati subditorum sic turbata, ut in morbofo statu major sit quàm observari solet in statu sanitatis.

QUÆSTIO OCTAVA.

Cur fœtus in utero contentus, urinas nec alvinas faeces ejiciat?

1. **H**Ominis rudimenta, in ovulo muliebri compendiosissimè sita, accedente feminis masculini aurâ subtilissimâ, mirabili, nec adhucdum explicatâ efficaciâ, sensim sensimque evolvuntur in dies; ovulum membranis suis constans embryonem includentibus turgescit, expanditur, & perfracto, aut dehiscente circumpositi corporis lutei,

spongioso textu, demittitur in circumplexam tunc temporis ovarium tubam Fallopiam, & ad uterum pervenit.

2. Ibi primis diebus succis maternis subtilissimis intra cavum uteri affusis, absorptis per vasa extima membranarum hiantia in earum superficie, à vasis umbilicalibus embryonis prodeuntia, ille nutritur. Hujus membranæ auferuntur; exterior, quâ parte fundo uteri respondet, crassescit, abit in spongiosam molem placentiformem, ex cujus extima superficie, vasa tenerrima pullulantia sinibus uteri materni respondentia, inde hauriunt liquorem, primis saltem mensibus lacteum, qui per innumerabiles venulas tandem in unam venam umbilicalem terminatas confusus cum proprio sanguine foetus (ad eas venas per arterias umbilicales transmissis) unâ cum ipso reduce fertur ad sinum venæ portarum.

3. Ex hoc sinu venæ portarum, tum rectâ per ramos illius tum ductu venoso in cavam refunditur, & ad auriculam dextram pervenit foramine ovali pertusam, sanguinemque per cavam advectum æqualiter distribuite ad cordis ventriculos.

4. Ex cordis dextro ventriculo sanguis actus in arteriam pulmonalem non liberè patulam (propter extremos suos ductus complicatos collapsis pulmonibus) pulmones parvâ copiâ subit, & divertitur ad aortam mediante canali arterioso, quem provida natura locavit medium aortam inter & pulmonarem arteriam: hâc viâ miscetur cum sanguine, quem expulit cordis thalamus sinister, sicque binorum ventriculorum energiâ propulsus omnes arteriæ aortæ propagines subit, arterias umbilicales ingreditur, & iis mediantibus placentam, membranasque foetus irrorat; imò & liquorem amnii interioris membranæ suppeditat, unde ex minimis venulis iterum reversus, in umbilicalem, cavam, cor, viis priùs descriptis aut enumeratis.

5. Juxta has leges circulante sanguine in foetu, nutritur ille, molem acquirit majorem, in eo, sicut in adulto, variæ secretiones peraguntur; fistulæ intestinales, ductus choledocus pancreaticum excipiens, fistulæ gastricæ, glandulæ intestinorum & ventriculi mucosæ, succos effundunt intra tubam intestinale & ventriculum, qui partim resorbentur per venas lymphatico-lacteas, partim fæculentiores restitant in tubo intestinali, coacervantur, in molem compinguntur subsplendescentem nigram, veræ fæcis titulo expurgandam; meconium dicunt.

6. Interim per arterias renales vectus sanguis ad renes, ibi separat liquorem urinosum, eò blandiorem, quò fœtus origini propior, sensim acrem factum, qui per ureteres in vesicam depluit, & ibi coacervandus videtur novimestri gestationis spatio.

7. Si pauca excipiantur observationes apud Hallerum citatæ, fatis constat

constat apud Medicos, foetum intra suas membranas inclusum nequaquam faeces expellere, nec urinam, per urethram saltem, evacuare.

Quæritur ratio hujus phaenomeni, quæ ex sequentibus erui poterit.

8. Binas inter membranas chorion & amnion, quâ parte chorion placentam internè obvestit, demonstravit Celeb. Albinus membranam allantoidem in foetu septem hebdomadarum: illa vesicæ oblongatæ similis, & urinariâ vesicâ amplior, fibrillulis laxè adhærebat loco memorato; ad partem lateralem funiculi umbilicalis distinctè urachus conspiciebatur filo tenuiori similis & in allantoidem terminatus. Videantur act. Edimburg. tom. 4. plures authores citat Hallerus idem sentientes circa hujus membranæ existentiam; hanc aliundè suadet admittendam analogia, urachus non minùs in homine quàm in brutis apertus: non dissuadet paucitas observationum, facillè adscribenda tenuitati membranæ, perrumpendæ frequentissimè unâ cum reliquis instante partu.

9. Urachum in humano foetu verum canalem esse, imò diu quandoque cavitatem servare, & penè obliteratedam recuperare posse in certis circumstantiis docent sequentes Littrii observationes. Juxta Littrium urachus in humano foetu tubulus est semilineam crassus (in cujus cavum facili operâ intromittitur seta porcina) ex fundo medio vesicæ urinariæ ortus; binas inter arterias umbilicales medius umbilicum attingit, inde juxta funiculi longitudinem extenditur ad usque cavitatem inter amnion & membranam peculiarem efformatam. Hist. de l'Acad. 1701.

10. Pueri duodecim annorum cadaver aperuit, cui ferme semper urinæ ex umbilico profluxerant; ad interius collum vesicæ notavit carunculam fungosam transitum hâc viâ impredientem, reperit urachum cavum à vesica ad usque umbilicum, lineæ unius & semissis diameter canalis erat. (a)

(a) Huc appositissimè referri debet pulcherrima observatio, quam mecum literis humanissimis dudum communicavit Dom. d'Aumont in Academiâ Valentini Medicinæ Professor eximius; puer decennis, dum scholas frequentabat assiduò ferme micturiens, sæpissime veniam exeundi efflagitabat à Magistro, qui ratus id fieri temporis inutiliter terendi causâ nolebat ut plurimum puerum exire scholâ; ille, quantum potis erat, omni molimine coercebat urinam exiturientem; inde ischuriæ factus obnoxius identidem ingeminanti cum gravissimis symptomatis. Curatæ ischuriæ succedebat injussum urinæ stillicidium ex urethrâ; tunc temporis etiam visæ sunt quædam humoris guttulæ per umbilicum transfudasse, & de die in diem notabilior hæc perspiratio fiebat, quæ eò usque crevit, ut tempore, quo videbat eum Dom. d'Aumont, tantum liquoris redderet per umbilicum puer ille, quantum per urethram, quando manibus venter ipsi premebatur; liquor ille simillimus erat huic qui per urethram exercebatur. Calculo laborabat ille puer admodum notabili, ut constitit operatione feliciter peractâ. Eundem ægrotum viderunt unâ cum Dom. d'Aumont, Clarissimi Ferrein & Combaluzier. Hæc

11. PEYERUS asserit, se in uracho orificium vidisse, quod ad aliquot ab umbilico uncias setam admitteret: vide Haller.

12. fæcum expulsionis causæ, sunt vel determinantes, vel efficientes & disponentes, hæ non agunt nisi determinatæ. Circa causas urinam expellentes idem sentiendum est.

13. Causæ determinantes ad utramque excretionem (12) petuntur tum à quantitate, tum à qualitate acri fæcum & urinæ.

14. In fœtu, quando paulùm distenditur vesica urinaria, præstò est urachus [9.] partem hujus deducens maximam ad allantoidem.

15. In fœtu sensim, lentissimè congeri potest meconium, cujus materies viis circulationis defertur ad intestina & ventriculum (5.) aliunde defectus aeris athmosphærici difficiliorem reddit putrefactionem & acrimoniam.

COROLLAR. 1um. ex (13.) sequitur ad urinæ expulsionem ex vesica urinaria deficere causas determinantes.

COROLLAR. 2um. idem dici posse de causis fæcum eliminationem determinantibus, liquet ex (15.)

COROLLAR. 3um. Ex (12.), causis determinantibus nullis datis, nulla est actio causarum efficientium.

COROLLAR. 4um. Ergo fœtus in utero contentus urinas nec alvinas fæces ejicit, propter defectum causarum determinantium tales excretiones.

QUÆSTIO NONA.

AN Emphysemati sanguinis missio?

1. **A**B aere collecto præternaturaliter in quacunque demum corporis parte genitus tumor Emphysema dicitur apud omnes Medicos generico nomine. Emphysema scrotum, tunicas testium distendens Pneumatocele; intestinalem tubam & abdomen inflans, Tympanites audit: tandem magis stricto sensu Emphysema nuncupari videtur, quando habitum exteriorem reliquum corporis occupat. Nemine discrepante, sedem habet in textu cellulari adiposo cuti subiecto: de eo potissimùm hic quæstio, tum quia de omnibus specie-

observatio nihil habet, quod minimum explicanti negotium facessat, si comparatur cum Littriana; unde firmatur realis existentia urachi cavi etiam in homine. Fieri tamen posset, ut quandoque non aperiatur etiam in fœtu propter paucitatem urinæ; sed tunc sub forma meri ligamenti apparet.

bus differi vetant dissertatiunculae præfigendi limites ; tum quia Emphysema propriè dictum videtur respicere propositum problema.

2. Textus ille cellularis adiposus in quibusdam partibus crassior, in aliis tenuior, ubique cellulis constat secum invicem communicantibus ; docet Anatome : neque sepimenta quævis dirumpi necessum esse, ut talis observetur communicatio, satis demonstrat horum exemplum, quibus totum corpus prodigiosè intumuit aere ex angusto vulnere thoraci inflictò in reliquas partes diffuso absque doloris excitatione. (a)

3. Tumor ille signis sequentibus agnoscitur ; pressus digito strepitum quemdam exhibet, cedit facilè, sed, pressione sublata, brevi pars depressa ad pristinam libellam restituitur (b).

4. Sanguis naturaliter constitutus, ne minimam quidem notam aëris elastici in eo contenti præ se fert ; docent experimenta Boerh. Jurin. & Halleri.

5. Tamen in ipso contineri particulas aeris veluti in sua elementas divisas, non sensibilibus elasticas, nisi peculiari causâ in concursum propiorem mutuum coëverint, demonstrant experimenta in machina Boyleana capta ; omni enim, quantum fieri potest, aere extracto è Recipiente, in superficie sanguinis sub eo repositi incipiunt apparere bullulae aereæ : norunt omnes.

6. Ignis efficacia, motuum intestinorum effectû, aerem extricari posse ex mixtis tum fluidis tum solidissimis, jam notum est Physicis : egregia de iis aeris extrahendi artificiis habet Halæus. stat. des veg.

7. Sanguis ovillus ad quantitatem sex pollicum cubicorum in matratio inclusus, pauxillo aquæ mixtus, putrescens intra octodecim dies, emiserat quatuordecim pollices cubicos aeris : putrefactionis in humano sanguine similes effectus docet analogia ; imò demonstrant phlyctenæ emphysematosæ partibus gangrænâ affectis supervenientes, & vapor elasticus impetuosè prorumpens ex iis apertis, uti semel ipsimet vidimus.

8. Aerem hisce motibus intestinis genitum proprietates omnes aëris communis, essentielles saltem, exhibere, probat invictis experimentis Halæus (c)

9. Nullam aliam hætenus causam noscimus, quâ possit é fluidis humanis intra corpus vivum consistentibus aër elici, præter motum putrefactionis, nisi fortè exceperis vim incognitam buprestis, in tumorem emphysematosum illicò corpus attollentis, dum fuit intus assumpta.

fa) Mery acta Acad. 1713.

fb) Littre act. Acad. Paris 1713.

fc) Stat. des veg.

10. Vulneribus inflictis externo corporis habitui (a) præcipuè locis thoracis, dum penetrant angusto foramine in ejus cavum, maximè si lædantur pulmones illæsis integumentis, Emphysemata producta fuisse multiplex experientia docuit.

11. In iis circumstantiis evidens est aerem ab extrinseco illapsum in textus cellulares adiposos communicantes, ubique diffundi posse; (12.) hinc similibus Emphysematum ratio satis perspecta habetur.

12. Aliorum verò nequiquam; neque enim sanguis naturaliter constitutus materiem aeream (4.) deponere potest in cellulas adiposas, neque ex eo fluidum elasticum separari potest, nisi motu putrefactorio. (7.)

13. Est & tamen admittendus forsan alius fons aeris elastici in textum cellularem illapsuri, aer scilicet internus thoracicus qui, si causâ quâvis contigerit pleuræ superficiem internam erodi aut destrui alicubi, facillè se se insinuare poterit in textus vicinos cellulares, & inde per totum corpus divagari (2.).

14. Ex dictis patebit causam Emphysematis propriè dicti esse ferme semper externam, ut docent observationes, tamen quandoquæ illud oriri posse, putrescentibus liquoribus in habitu corporis exteriori (b), fortè & nasciturum ex causâ (13.) assignata, si conditio requisita ibidem locum habuerit.

15. Halitus perspirans ex pulmonibus hominis vivi destruit elasticitatem; quod & verum est de halitu perspirante ex animalium corporibus (c).

16. Vini spiritus, imò ipsius vapor, quamvis minùs efficaciter, productionem aeris ex mixtis motu intestino agitatissimis extricandi (6.) plurimùm inhibet. Côtés leçons de Phys. pag. 331.

17. Ex iis, quæ protulimus, patet, quænam esse possint Emphysematis causæ variæ: si à putredine gangrænosa oriatur, quod facillè gangrænæ signis dignoscetur, tunc spirituosæ, antiseptica proderunt; si, quod frequentius est, externæ cuidam causæ debeatur, tunc ampliato vulnere, compressionibus in loco vulnerato factis, blandâ pressione versus illum locum directâ, & quantitas aeris jam ingressi imminuetur, & novi illapsus præcavebitur omni ope atque operâ. Fomentis calidis, spirituosissimis (16), aromaticis foveri cutem, imò profundis incisionibus factis hinc inde viam pandi debere aeri subtus clauso docent Medico-Chirurgi, nec ea rejicienda auxilia. Verùm non omittendum est egregium remedium, quod felix experientia comprobavit, ratio suadet enixè: scilicet venæ sectio pluries repetita, quæ videtur in iis circumf-

f a J Vulneribus capitis etenim superveniunt. Platn. Chir.

f b J Productio materiei flatuosæ elasticæ, ex aquis Hydropum in abdomine stantibus id fieri posse satis evincunt.

f c J Halæus stat. des veg.

stantiis summoperè necessaria, quia calorem minuit, proinde causam aerem rarefacientem tollit; unde multò minor ejus expansio fit, distractionis dolorificæ, inflammatoriæ, gangrænolæ metus abigitur: iis enim sic constitutis, impedito per artem novo aeris illapsu, qui superest textu cellulari inclusus, halitibus corporis, quæ continuò exponitur (15.) solvetur in elementa sua elasticitate privata, & reddetur idoneus vel ut perspiret, vel intra venas sine incommodo resorberi possit, evanescentibus tumore & ejus symptomatibus. (a)

18. Corollar. Ex (17.) liquet venæ sectionem repetitam egregiè prodesse Emphysematibus resolvendis, & quânam ratione, pariter innotescit: unde tum ratione, tum præcipuè duce experienciâ rerum magistrâ concludimus.

Ergo Emphysemati venæ sectio.

QUÆSTIO DECIMA.

CUR præparata mercurialia ad debellandam luem veneream ipso mercurio debite extincto minus valeant: cinnabarina tamen adversus Epilepsiam, quæ venerea non est, magis valeant?

1. **V**ASA quæcumque corporis sanguinea sunt propagines arteriæ aortæ & pulmonalis, vel ramificationes venosæ sensim in crassiores ramos abeuntes, quæ terminantur tandem vel ad sinum venæ cavæ, vel ad sinum venæ pulmonalis, paucis Thebesianis exceptis: docet Anatome.

2. Ex arteriæ sanguiferæ extremo immediatè, antequam in venam congenerem abeat, oritur vas arteriosum lymphaticum, quod ibi natum, deinceps ramos lymphaticos emittit demum terminatos in venas lymphaticas partim ad sanguineos ductus venosos directè, partim ad systema lymphaticum Bartholinianum lympham suam deferentes; hæc sunt lymphatica primi ordinis, ex quibus alia longè tenuiora simili ratione distribuenda prodire suadent observationes Lewenhoekianæ, analogia, & Physiologorum omnium consensus unanimis.

3. Lues venerea antiquis incognita, circa finem decimi quinti sæculi grassata primùm in Italiâ, deinde in omnes Europæ gentes dif-

(a) Claris. Ledran feliciter curavit Emphysema ortum ex fractis costis methodo propositâ, absque ullis applicationibus externorum medicamentorum. Ledran obs. Chir. tom. 1. pag. 195.

fusa, serpens vi contagiosa ex affecto in sanum, præcipuè per impurum concubitus, variis signis cognoscitur, affectuum cutaneorum specie in initiis prodiit, deinceps sub omni morbi formâ larvata conspecta est. Dolores osteocopi noctu ingravescentes, spontaneæ lassitudines, prægressi morbi venerei minùs peritè tractati, impurus concubitus præcedens, symptomata varia solitis remediis non cecidentia neque tamen ad aliam speciem virûs referenda facillè, ortus ex parentibus eâdem labe infectis, sunt præcipua, quæ ad morbi diagnosim ducunt Medicos.

4. Quænam sit indoles propria hujus luis (3) ignoratur; nihilominùs observationibus certissimum est eâ affici præcipuè lymphaticos humores, proinde gigni obstructions in vasis minutissimis humani corporis; intra vasa sanguinea nullum videtur energiæ suæ præbere indicium.

5. Specificum adversus hanc tetram luem hydrargirosi habetur, analogiâ detectum, felicissimis successibus confirmatum, in usus meliores & tutiores adaptatum indefessâ Medicorum omnium, præsertim Monspeliensium, in observando diligentia.

6. Jam certissimum est nullâ viâ, nullâ remedii formulâ tutiori, commodiori posse mercurium vasa corporis subire quàm viis cutaneis specie unguenti illitum.

7. Præcipua, imò unica vis specifica mercurii ad debellandam luem veneream in eo videtur posita, quòd constet partibus tenuissimis, facillimè divisibilibus, sphericis, & interim specificè gravioribus quàm sunt particule cujusvis alterius corporis, auro excepto.

8. Inde (7) deducitur ejus mira energia ad subeundos minutissimos canales humani corporis, ad perfringendas ibi concreciones lymphaticas durissimas, quæ luis venereæ symptomatis omnibus præbent originem.

9. Hos tamen effectus egregios non præstat nisi sanguinem valde exagitet, in æstum quasi concitet: unde plures effectus pravissimi suborirentur, nisi ars prudens, victu debito, præparationibus prægressis eos præcaveret, salivationem imprimis, quantum licet, arcendo.

10. Id enim habet singulare mercurius, ut glandulas salivales afficiat, & versùs superiora impetuosius ruat constanti ferè naturæ lege, docet observatio.

11. Præparata quæcumque mercurialia minùs mercurio specificè sunt gravia; non sunt adeo facillè divisibilia in tenuissimas moleculas; aliunde ad vias intestinales perducta, ferme omnia alvum movent, & unâ cum excretis per anum feruntur.

COROLLAR Unde liquet (7. 8. 11.) cur præparata mercurialia ad debellandam luem veneream minùs valeant ipso mercurio debite extincto.

12. Epilepsia morbus chronicus per vices recurrens, ab insultibus

Epilepticis cautè distinguendus (*a*), designatur concussione involuntariâ violentâ musculorum omnium, vel aliquorum, cum sensuum internorum externorumque abolitione aut imminutione, motûsque voluntarii privatione (*b*)

13. Idiopathica, essentialis, de qua hîc agitur, cerebri vasorum infarctum causam habet proegumenam; si fides Celeb. Stalhio aliisque practicis magni nominis, si attendatur ad energiam medicamentorum, quæ huic debellando morbo paria sunt (quando solidi labes abest, nullâ reparabilis arte) quæ omnia medicamenta attenuantia sunt, certè facillimè inducemur ad exittimandum, eo morbo affectis sanguinem contigisse indole admodum spissam & glutinosam, vasis corticalis substantiæ debilibus infarciendis aptissimum. (*c*)

14. Unde sequetur medicamina attenuantia quidem requiri ad attendendam hujus morbi efficaciam, verum quæ nimio impetu sanguinem non exagitent, protrudantque ad minima sanguifera cerebri vix ferendo oneri paria, præcipuè quæ vim humorum non determinant ad cerebri tenuia capillamenta, jam vi morbi infarcta tardius volventia humores suos, & eorum impetu adaucto tenaciùs & promptiùs obstruenda.

15. Cinnabaris antimonii, vel factitia (quæ exurgit ex partibus mercurii tribus cum unâ sulphuris parte liquatis, permixtis, deinde ex arte sublimatis (*d*)), minus specificè gravis est quàm mercurius (*e*) neque adeo facilè in minimas moleculas abitura; attenuat ergo sanguinem sed vis ejus magis subsistet intra vasa paulò majora (*1*) aut lymphatica crassiora, quibus in locis sedem figit in cerebro causa Epilepsiæ proegumena (*13*), non tanto impetu humores exagitat,

*fa*J Celebr. Lazerme Professor hujusce lycæi in tractatu de morbis capitis.

*fb*J Fit & aliquando, sed rarissimè, musculorum mandibulæ sola convulsio tonica.

*fc*J Quotiescumque Sthallio videre contigit sanguinem venæ sectione detractum epilepticis [qui non manifestiùs ab hæreditariâ dispositione, aut simpliciùs ab animi pathematibus aut à longâ assuetudine, protervam consuetudinem coarctandi in paroxysmos præ se ferebant] semper enormiter hunc spissum observavit, theor. Med. ver. narrat ibidem cuidam epilepticæ plurimis paroxysmis epilepticis obnoxia suavis Medicorum venam mediam sectam fuisse, cum nihil sanguinis efflueret, vulnus ampliasse Chirurgum; quod etiam cum sanguini viam non aperuisset, micante ad venæ aperturam tantum frustra sanguinis coagulati, hoc volsellâ arreptum ad digiti longitudinem traxit, quo factò, iter pandebatur cruori spisso & vix semifluido.

Dom. Brescon Doct. Monsp. in egregio tractatu de Epilepsiâ notat incolas agri Syrtici maximè esse obnoxios Epilepsiæ, & hoc credit potissimum fieri, quia illi nutriuntur pane gravi nigro, quem vocant *Millocæ*, & in cibum assumant speciem quamdam pultis ex aqua & farinâ milii semicoctis factam, & aquas turbidas epotant.

*fd*J Geofroy, Mat. Med.

*fe*J Meuder trait. de l'Ant.

neque ita efficaciter determinat ad vasa capitis.

16. Unde ratione vis attenuantis, præcipuè intra vasa adhuc paulò crassiora subsistentis Epilepsiæ curandæ plurimum conducet cinnabaris; & quidem illius usus periculo vacabit, modò, præmissis generalibus, ex arte administratur.

17. Sed longè alia ratio ipsius mercurii, qui sanguinem valde exagitando, determinando impetuosius versùs cerebrum (10) malum necessariò adaugere debet; nisi sedem habuerit in minutissimis vasis lymphaticis, lymphá ibi concretá, ut credi potest id fieri, quando Epilepsia venerea est (4)

COROLLAR. Ex dictis facillè patescet cinnabarim in curanda Epilepsia idiopathica, essentiali anteponendam esse mercurio: & cur, liquebit tum ex prægressis, tum ex (17)

COROLLAR. Aliunde constat (11), cur præparata mercurialia minus valeant ad debellandam luem veneream ipso mercurio debite extincto.

Ergo jam innotescit, cur præparata mercurialia ad debellandam luem veneream ipso mercurio debite extincto minus valeant: cinnabarina tamen adversùs Epilepsiam, quæ venerea non est, magis valeant.

QUÆSTIO UNDECIMA.

Presbytiæ theoriam & curam exponere.

1. **L**UMINIS, colorum, motùs, figuræ, magnitudinis, distantiae corporum perceptio, mediante totius oculi apparatu nata in anima, visio dicitur; & facultas talia percipiendi visus appellatur.

2. Retina expansio tenuissima nervi optici, filamentis subtilissimis (a) constans, quibus vasa minima sanguinea & lymphatica intertextuntur, corpori vitreo circumposita ad usque processuum ciliarium limites posticos, immediatum est visus organum.

3. Huic, ejusdem sensùs gratiâ, ministrat lens crystallina, in sua capsula ab omni nexu libera, portionibus sphaerarum inæqualium conflata, quarum quæ antica est, ad sphaeram sex linearum diametri; quæ postica est, ad sphaeram quinque linearum diametri pertinet. observ. Petit Med.

faj Ex calculo Dom. De la Hire filamentuli nervei crassities in retina sexagesimam & quartam partem fili bombycini vix æquat.

4. Hæc convexior, mollior in juvenibus, simulque pellucidissima, crescente ætate, firmior & planior evadit.

5. Ante lentem crystallinam directè pupillæ respondentem stagnat humor aqueus, pellucidissimus, binis cameris uveâ distinctis contentus, & maximam partem coercitus ambitu corneæ pellucidæ scleroticæ contiguæ, non verò continuatæ (a).

6. Ex ligamento ciliari scleroticam à corneâ distinguente albescente lineâ circulari, retro ad confinia capsulæ crystallinæ ambitus, procedunt fibræ musculosæ habitæ, processus ciliares dictæ, quarum agentium ope creditur lentem crystallinam cavo vitrei corporis insidentem, hoc minùs excavato, removeri posse à retinâ, illis verò laxatis, restitutâ corporis vitrei cavitate, retinæ fieri propiorem.

7. Visio fit punctis omnibus objecti visibilis in retina depictis, imaginulam efformantibus objecto simillimam.

8. Objecti punctum accuratè pingitur, quando radii luminis ab eo emissi, post varias refractiones passas, iterum uniuntur in eodem puncto retinæ, quod ferit radius principalis id est irrefractus, qui concipitur ex eodem objecti puncto rectâ transmitti ad oculi fundum; & ad cujus extrema refertur positio objectorum, hinc in proprio situ apparentium, quamvis pingantur inversa.

9. Locus ille (8) ad quem concurrunt radii ex eodem puncto emissi, vocatur focus; & cum retina, habito respectu ad lentem crystallinam, possit comparari chartæ ponè lentem vitream positæ, & radios luminis transmissos excipienti, quæ demonstrant Optici de foco radiorum, in eo postremo casu adaptari poterunt iis, quæ locum habent in oculo videntis.

10. Porro lens convexior focum facit propiorem, planior remotiorem. 20. Objectum propius, focum habet remotiorem; & vice versâ. Docent Optici.

11. Angulus, quem comprehendunt radii principales ex extremis hinc inde objecti visibilis punctis, cujus apex in oculi centro concipitur, dicitur angulus visorius; & est mensura objecti magnitudinis, cæteris aliunde paribus.

12. Quando propius radiat punctum visibile in lentem, major ille est (11) & vice versâ: unde sequitur in tali suppositione (cæteris paribus) objecti propioris imaginem magis esse illuminatam, & vice versâ.

13. Si tubi optici vitrum oculare maculis & lineamentis atramentosis hinc & inde sædetur, ad objectum hoc tubulo visum refe-

rentur illæ maculæ, & præcipuè, si vitri objectivi apertura exiguiffima sit: docet Dom. de la Hire.

14. Qui non possunt videre objecta, nisi remotiora quàm fert visus perfectus, inter unum & tres pedes distantia (a) comprehensus, vocantur presbytæ: & vitium visus in illis vocatur presbytia aut presbyopia, visus senilis.

15. Illis contigit ut plurimum arctior pupilla; maculas ad objecta referunt varias, permanentes, mobiles, dum oculis fixis intuentur, descendere visas.

16. Cùm corrigant vitium organi removendo objectum ab oculo (quæ conditio focum propiorem facit (10) evidens est in iis eam esse conformationem oculi humorum, ut remotiorem focum faciat: proinde planior lens crystallina, uti fit in senibus (4°), planior cornea, rarior eorumdem textus, faciunt causam proximam presbytiæ. Quædam puncta retinae compressa vicinis vasibus, aut quasi paralytica, maculas permanentes dabunt: corpuscula levia, oleosa humori aqueo lenti crystallinae contiguo innatantia, fortiùs refringentia radios luminis, inde pingentia quædam objecti puncta vividè, circumfusâ umbrâ pendente ab ineptitudine humorum reliquorum ad debitas refractiones præstandas, explicabunt maculas mobiles ad objecta referendas. Confer. Dom. de la Hire tom. 9. act. Acad.

17. Vitra convexa focum faciunt propiorem (10.), cogunt magis radios, & ad certam ab oculo distantiam posita, propiora itaque objectis radiantibus angulum visorium majorem efficiunt, posito quòd eam convexitatem habeant, quæ requiritur, ut sic posita medeantur pravæ conformationi oculi presbytæ, quæ varia est in variis presbytis.

Ergo maximè ea vitra, vario pro variis presbytis gradu convexa, visum senilem acuent focum ad debitam distantiam reducendo, objectum majus [præcipuè attendendo ad (15.) efficiendo, tandem vividius repræsentando.

18. Horum omnium effectuum (17.) rationes patent ex prædictis quæ prout licuit, breviter & dilucidè explicant theoriam & curam presbytiæ.

[a] La Hire act. Acad. tom. 9. distinctè ultra aut infra limites adhuc videmus, sed hoc pendet à peculiari motu oculorum, explicando ex §6.J

QUÆSTIO DUODECIMA.

Respirationis difficultatem & frequentiam explicare.

1. QUÆ majori solito molimine virium inspiratoriarum & expiratoriarum exercitatur respiratio, difficilis: quæ pluries intrà datum tempus ingeminatur, frequens audit apud Medicos.

2. Huc collineant inspiratoriæ vires, ut earum ope thorax ampliatur, eo ampliato rarior fiat internus aer thoracicus, minus proinde superficiem pulmonum premit, & exinde sequatur aeris externi per glottidem illapsus in vesiculas pulmonales: illæ enim hoc mechanismo expansæ vasa sanguinea sibi circumjecta explicant, & expeditiorem sanguinis transitum per pulmones efficiunt, qui primarius est respirationis usus.

3. Vires expiratoriæ in id nituntur, ut ampliatus thorax iterum arctetur, moxque receptus aer è vesiculis eliminetur: evidens est earum energiam viribus inspiratoriis respondere; & proinde iis adauctis, illas intendi quoque necessum esse.

4. quæcumque igitur molimen solito violentius virium inspiratoriarum accersent (1) difficilem hoc ipso respirationem excitabunt,

5. Porro ex dictis (2) paululum attendenti liquebit inter ea (4) venire numeranda omnia, quæ expansioni vesicularum pulmonalium facili, hoc est, viribus adhiberi solitis inducendæ, moras neccere poterunt.

6. Sunt autem hujusmodi (5) quàm plurima: etenim 1°. Sanguinis aucta copia, dum vasa distendit ultra consuetos limites, premit magis arctatque vesiculas pulmonales, hinc major resistentia aeri eas expansuro, qui itaque hanc expansionem producere non potis erit, nisi tantò magis solito detrahatur de vi aeris thoracici prementis pulmonum superficiem, quantò plus resistentiæ subortum est ex parte systematis sanguinei; sed vim aeris interni in majori ratione non imminuendam esse satis patet nisi majori thoracis ampliatione, quæ solùm absolvi poterit viribus inspiratoriis adauctis. 2°. Vesicularum constrictio spasmodica, compressio earundem tuberculis glandulosis circumpositis & similibus, serum luxurians, harum fibras penetrans, intumefaciens, cavitates exinde arctans, eundem effectum præstabunt eadem de causa (6 1°). Hinc explicabitur respirandi difficultas in asthma convulsivo & humido, in chloroticis, cachecticis, in iis, quibus pulmones scatent tuberculis. 3°. Aer levior factus, humidior præsertim, respirationem faciet difficilem, si potissimum talis subito evaserit, nam tunc manifestum est non posse pulmones explicari, quin aer internus adhuc rarior factus fuerit, quæ

conditio exigit necessariò ampliorem thoracis dilatationem, quæ si nequeat fieri requisitè, sensus suffocationis, suffocatio ipsa suborietur: undè intelligitur, cur ii, qui præcellos montes conscendunt, adeo difficilè spiritum trahant, imò versentur in suffocationis periculo, dum ii, qui vivunt horum cacuminum incolæ, ne minimam quidem respirandi difficultatem experiantur. 4°. Nec dispar admodum erit ratio quâ fit, ut aere multò densiori respiratio difficilior producat; siquidem in tali circumstantia evidens est circumpremi thoracem pondere longè ingentiori, unde motus illius laboriosi magis evadunt & consequenter generalis (5) causa respirationis difficilis iterum habere locum deprehenditur.

7. Frequentia respirationis definita (1) desumenda videtur ex duplici causa potissimum: 1°. Scilicet ex necessitate renovandi aeris, ut usibus respirationis præstandis idoneus sit 2°. Ex virium debilitate. Aer non renovatus, in pulmonibus detentus elasticitate brevè orbat, exinde ineptus evadit expandendis pulmonibus; præterea ibidem incalescit, & hâc ratione sanguinis calori temperando impar fit; unde liquet necessitas renovationis, quæ non nisi ingeminatâ, repetitâ respirationis vice fieri potest. Hinc edocemur, cur in febribus inflammatoriis potissimum, Peripneumonia, Pleuritide, Anginosi morbis, exercitio valido calefactis corporibus, frequens respiratio observetur.

Vires debiles, tum absolutè, tum relativè neque magnam, neque constantem actionem exercere queunt; unde, illis sic perstantibus, necessum est, vires inspiratorias vix in actum positas ab opere veluti cessare, mox, brevissimo temporis intervallo relicto, iterum ad munia præstanda accingi, suadente, imò urgente respirandi necessitate. Hinc fit, ut in iis circumstantiis parva simul & crebra respiratio.

Hujus difficultatem & frequentiam, non quidem prout rei dignitas exposulabat, sed prout tulerunt angustissimi temporis & theseos limites aliquatenus delibavimus: utinam satis sit videri potuisse summa, ut ut leviter, capita perstringere.

ERRATA.

PAG. 8. lin. 5. 15 leg. (15).

Pag. 19. lin. 29. *membra affecta*, leg. membro affecto.

Pag. 22. lin. 12. *vulnere*, leg. vulnera.

Pag. 24. lin. 19. *constituorum*, leg. constitutorum.

Pag. 28. lin. 22. *tenniorem*, leg. tenuiorem.

Pag. 29. *quanutm*, leg. quantum.

Pag. 38. post sanitatis add. neque ullus est morbus in quo sic turbetur ratio prædicta in quo febrim adesse non dicatur.

Pag. 42. *id utero*, leg. in utero.

Pag. 43. lin. 16. *elementas*, leg. elementa.

EXAMEN

ANIMADVERSIONUM CLARISSIMI PETIOT,

IN PARERGON DE ANEURYSMATE, CONSCRIPTUM

A FRANCISCO LAMURE.

NISI calumniarum plenæ forent Antagonistæ strenuissimi animadversiones, me prorsus omni responsione abstinuissem; adeò sunt parvi momenti, adeò rudi indigestâque citationum mole jacent obruta, quæcumque protulit ille vir optimus: Verùm quantò finxit audentius ea, quæ vix ac ne vix quidem (præ summâ, quæ debetur Senatui iatrico Mompeliensi, reverentiâ) fingi potuisse quivis crederet, tantò urgentius impellor ad scribendum denuò, ne prolatorum ab Adversario falsitas, me silente, veritatis larvam adaptet sibi, & impunè, celata, per orbem medicum divagetur. Potissimum itaque fabulosam à Competitore datam disputationis historiam breviter perstringere fecit animus, & deinde nactus occasionem, quædam, unde vis animadversionum adversus me institutarum tutò mensurari queat, paucissimis subjiciam.

Feror *coactus* (animad. pag. 12.) *in secunda prælectione abdicare, quæ in prima prælectione tantoperè jactitabam*; in tertia fateri me compilasse, me plagii reum agit egregius Antagonista (pag. 10.) *Dum novam multòque accuratiorem gloriabar Aneurysmotis theoriam exhibiturus; quam tamen, inquit ille (pag. 11.) verè à verbo ad verbum excerpseram, uti notum est omnibus; imò integram prælectionem ab Hallero transcripisse dicor (pag. 11. in not.) agebant de monstris & herniis Tandem redarguor quasi dixissem uspiam Aneurysma, (de quo Ruysch. thes. non.) fuisse sanguinem contentum & conclusum intra capsulam.*

Hisce omnibus seorsim & eodem, quo proposita sunt, ordine respondeo.

I.

Nuspam abdicavi in secunda prælectione, quæ in prima *ad praxim summoperè utilia, imò necessaria habui.* (pag. animad. 10.)

Traditurus ideam morbi generalem in prima lectione, sigillatim exponebam varia circa illud argumentum authorum placita, quid in iis utile & verum, inutile aut minùs exactum pro viribus determinare satagens; tandem

A

præ omnibus aliis morbi definitionibus, Fernelianam mihi arridere dixi; quâ nimirum statuitur morbum esse affectum insidentem parti contra naturam; hâc ægritudinis ideâ stabilitâ, divisiones Pathologiæ ab omnibus receptissimas, in Schola etiam Montspeliensi, protuli, & juxta eas tota prælectionum series disposita est: non ergo novam methodum proposui, cujus factâ recensione (pag. 10.) *monere potuerit Adversarius eam praxi ac sanæ theoriæ penitus esse adversam*; equidem in medium attuleram morborum distinctionem in activos & passivos, quam dedere summi in arte viri; sed nusquam affectiones hystericas, melancholicas, hypochondriacas, recensui inter morbos passivos, pro quorum exemplo, icterum frigidum citavi; insuper quid ex ea divisione boni, quid mali, si minùs cautè intelligeretur, suboriri possit, indicavi, illi itaque prorsùs non adhærens; dum eam distinctionem verbo tenus, non rationum momentis impugnavit Adversarius, minimè ex re credidi tempus terere in asserenda sententia, cui non adstipulatus fueram; idèò in secunda prælectione monui duntaxat, me nullatenùs adhæsisse huic morborum divisioni, quam impugnaverat Antagonista egregius, & proindè me hujus monitis nequiquam lacesitum fuisse; quo præstito, juxta ordinem institutum egi de morbis partium solidarum, inter quos cum numerari soleant ii, qui dicuntur esse *in meatu*, nactus occasionem de Aneurysmate & Varice differui.

Quæ mox dicta sunt verissima perpendenti bonâ fide liquebit 10. Quâ veritatis specie prolatum fuerit me coactum fuisse *in secunda abdicare, quæ in prima prælectione tantoperè jactitabam* (pag. 12.) 20. An dici queam *subitò deseruisse, quæ necessaria nuperrimè habueram, ut ad alia transirem, Aneurysmatis theoriâ novam exhibiturus* (pag. 10.) cæterùm nullius ad praxim additionem damnavi, sed solummodò eos sum demiratus, qui, dum arctissimum theoriâ inter & praxim connubium statuerunt, tamen in theoriâ impunè peccari posse credebant, si hos inter numerandus sit Antagonista, ipsum lacesivi, neque in tali hypothefi, facti pænitet.

II.

De Aneurysmate acturus, structuram arteriæ, qualis à Celeber. Monroo proposita fuerat, exhibui, authorem citando fidelissimè hâcque præsuppositâ contendi 10. Distinctionem vulgarem Aneurysmatis in verum & falsum inutilem esse in praxi, quia nullum assignari poterat Aneurysmatis veri signum pathognomonicum, quod vel ipse Adversarius fateri coactus fuit in publicis disputationibus. 20. Nullam profare observationem Aneurysmi veri, qui fuisset notabilis, unde satis liquebat à me admitti, qui forent exigui. 30. Cum Clarissimo Monroo (a) monui nequis deciperetur inter observandum accipiendo pro tunica musculari arteriarum vel pleuram in thorace, vel aponevrosim bicipitalem in brachio; & tales dum animadverterentur tu-

(a) Edinbourg. pag. 356.

mores vel in abdomine à peritonæo mutuati involucrum externum , vel in thorace à plevra , dixi non ineptè eos vocari posse Anevrysmata clausa , à veris juxtà sensum vulgarem diversissima ; mecum sentientes citavi omnes ferè antiquos ad usque tempora Fernelii , inter recentiores Freindium , & Clarissimum Monroum. Jam in prima lectione monueram me nihil pro novo & inaudito prolaturum in toto Pathologiæ decursu , hunc in finem ut omnis plagii accusatio hoc monito devitaretur , sed votis excidi ; conscendens postea Cathedram Adversarius , quæcumque de Anevrysmate protuleram , ex actis Edimburgensibus à verbo ad verbum ex scripta asserit , librum ostentat furti testem , me increpat , quasi dixissem totam hanc Anevrysmatis theoriam novam esse , & meam ; nihilominùs pollicetur se hujus falsitatem demonstraturum in sequentibus prælectionibus. Ego ad hæc brevissimè rehero , quando data fuit differendi copia , me varios authores citasse , nominatim Celeberrimum Monroum , qui mecum sentirent , insuper me jam in prima lectione palam fecisse nihil à me expectandum , quod novitatem saperet ; negavi tamen præfractè me acta Edimburgica exscripsisse de verbo ad verbum ; & quidquid dicat Antagonista (pag. 11.) ne minimum dictæ responsioni interspersi , nisi forte voluerit de se dicta fuisse , quæ de me sincero animo & modestè , ut decet , pronunciâram , tunc rogavi publicè judices integerrimos librum ab Adversario citatum perlegerent , & quid de plagii crimine sentiendum esset , manifestum facerent ; illi viri peroptimi noluerunt hanc disputationem longiùs protrahi , & enixè monuerunt de fine hujuscemodii litibus imponendo , nequè hanc circumstantiam potuit ignorare Competitor egregius , cui ipsi æquè ac mihi silentium imperatum fuit ; tamen aliquo post tempore , de Anevrysmate differens Antagonista , vera & falsa admittit , citatque sibi faventes Ruyschium , Littrium , Heisterum , & Morgagnum , admodum vagè & indeterminatè ; ego , ne viderer minùs quàm deceret , Professorum Illustrissimorum monitis morigerus , nolui in sequenti mea lectione , Adversarii præcedentem perstringere , sed distuli quousque argumentum pertractandum spontè locum faceret huic disputationi ; itaque elapsis aliquot diebus de palpitatione disserui , & inter causas cum annumerarem Anevrysmata , indicavi observationes omnes , quæ reperiebantur apud authores ab Antagonista citatos , & affirmavi inter eas nullam esse , quæ verum Anevryisma demonstraret ; hæc assertione motus Adversarius , Ruyschii lectionem instituit , sed quo Adversus me successu docent , quæ jamdudum scripsi (pag. 26. 27. Vindic.) & quæ hîc repetere prorsùs abs re foret.

Ex dictis liqueat 10. Quo jure dici potuerim inventâ Anevrysmatis theoriam falsò superbiens , & plagii reus agi coram Professoribus illustrissimis. 20. An non facilem & simplicem viam pro tam gravi accusatione refutanda indicatam ab Adversario (pag. 11. not.) secutus fuerim ; quam quidem accusationem potuisset egregiè confirmare ipse legendo librum , quod præstandum tantò potiùs erat , quia negaveram , & ipsi asserenti probatio incumbabat.

Cur Adversarius phrasim unicam citat. (pag. 10. not.) quam a me translatam contendit, ut evincat quæcumque per tres horæ quadrantes satis rapido sermone prolata sunt, exscripta fuisse. 30. Tandem patebit cur ex tempore veritatem, quam stabilire enixus fuerat (pag. 11.) impugnare noluerim. 40. An quæ dixi de Aneurysmate clauso, haberi queant velut subterfugium, quod quæsierim ut Adversarii observationibus responderem (v. pag. animad. 8. not.)

III.

Integram prælectionem ex Hallero transcripsisse dicor (pag. 11. not.) dum agebam de monstris & herniis, facilis responsio, nullam prælectionem institui de monstris & herniis; quædam, paucissima, cursim, de iis attuli; dum de morbis in magnitudine, numero, conformatione, situ, loquendi occasio se se obtulit, & præter iudices integerrimos, Adversario opponam testem idoneum (a) illustrissimum, qui doctus sermones omnium scientiæ linguarum, rudioribus Apollinis nostri tonis benevolas aures adaptare non rehuic, eo ipsissimo tempore, quo hæc de monstris & herniis nonnulla proferebam; coram ipso de iis argumentis quàm pauca dixerim, noscit ille vir præstantissimus, quem bonis omnibus flebilem, morbo gravissimo detentum nuperrimè tota Occitania ingemuit, mox omni sincerissimæ lætitiæ plauu gaudet orci diris faucibus ereptum,

Cui pudor & justitiæ soror
Incorrupta fides, nudaque veritas
Quando ullum invenient parem?

VI.

Nuspian dixi Aneurysma esse *sanguinem contentum & conclusum intra capsulam* (pag. animad. 11.) id solummodò propugnari posse credi hunc tumorem a Ruyschio observatum, fuisse confectum ex sanguine coagulato & indurato, cui superaccrevisset plevra dorsalis, tantòque verisimilius, quòd vix capi posset, quomodò, si tumor ille plenus extitisset sanguine fluido, aut saltem vi vitæ non indurato, tamdiu servaretur immunis a putredine in capsulâ: respondet quidem Adversarius (pag. 9) *non esse sanguinem in eo Aneurysmate, quod Ruyschius conservabat in capsulâ seu pixide, esse arteriam simpliciter dilatatam, & juxta methodum Ruyschianam præparatam.* Verùm id asserit, neutiquam probat; legatur observatio hæc Ruyschii vel in opusculo egregii Antagonistæ (pag. 8. not.) Et si quis, hæc lectâ, queat concludere certò. 10. Vel adfuisse vel defuisse sanguinem in eo Aneurysmate. 20. Illud fuisse arteriam simpliciter dilatatam & methodo Ruyschianâ præparatam. 30. A Ruyschio scrupulosè animadversum, an aliqualis esset ruptio in hæc arteriâ, necnè, ut affirmat Competitor eximius (pag. 9.) Si quis, inquam, hæc deducere possit ex Ruyschii verbis prolatis, do lubens victas

(a) M. Le Nain Intendant du Languedoc.

manus, & ipse mihi erit magnus Apollo: quousque hæc demonstrata fuerint, pace optimi Antagonistæ credam nihil adversus sententiam à me propugnatam ex thesauro nono Ruyschii afferri potuisse; quæ cum ita sint, dum objiciebatur capsulam, in quâ Aneurysma conservabatur, fuisse in musæo Ruyschiano, meritò respondi, *risum teneatis amici*; & cum objectionem illam typis mandaverit ille vir egregius, iterum appositè respondeo, *risum teneatis amici*, & miror Antagonistæ confidentiam, qui in re tam absurda, tam manifestè falsò imputata, magna cum fiducia provocat ad iudices integerrimos: horum utinam in omnibus, æquè, ac in isto casu, securus decretum expectare fas esset.

Jam ex dictis palam fiet quænam fides adhibenda sit brevi historię disputationis ab Antagonistâ traditæ, penesque sit lectorem iudicem an jure dixerit ille, se in iis semper juxta statutam disputationis normam direxisse. Nunc ego paucissimis examini subjiciam, quæ in parergon de Aneurysmate animadvertit.

V.

Aliquid absurdi contendit Antagonista sequi ex methodo, cujus ope, vocem, (notabilis) determinare satago; Geometricè probat vel supra omnem fidem ingentia Aneurysmata admitti debere, vel exilissima pro notabilibus habenda esse.

Si bonâ fide verba perpendisset eximius Competitor, quibus aliquatenus idæam notabilis Aneurysmi tento circumscribere, nã, multo labori pepercisset, suamque in Geometricis ignorantiam non ostendisset (a) Etenim palam sit attendenti, me minimè sollicitum fuisse de Geometricâ determinatione, cum eam solummodò quærerem, quæ paulò esset exactior quàm alia nimis vaga, prætereà termini, quibus utor ad sensa exprimenda, non sunt ad normam Geometriæ compositi, sed vulgi vel crassissimi intelligentiæ accommodati, uti cuivis non moroso lectori, & earum rerum perito, facilè innotescet, verùm quia rem per se manifestam æquivocatione commentitiâ obscurare annisus est egregius Antagonista, idèò clariùs, quid intellexerim, reponam; igitur suppono, v. g. dictum fuisse Aneurysma notabile in arteriâ intercostali, quod æquaret ovum columbinum, & magnitudinem arteriæ illius naturalem esse ut unum, (b) Tunc supponendo aortam in statu consueto positam esse duodecies majorem, requiretur, ut Aneurysma in eâ observandum dicatur notabile, illud duodecies majus esse ovo columbino. Porrò talia Aneurysmata dari posse, imò data fuisse docent innumera observationes.

(a) Enim verò quamvis vix prima Geometriæ elementa delibearim, satis agnosco, quàm debeat apud Geometras absurda videri sectionum mensura, per pollices, & pedes simplos, in quem tyroni non ignoscendum errorem incidit turpiter Antagonista. [pag. 2. animad.]

(b) Qui Geometriæ aliquam operam non dedere, confundunt voces magnitudinis & diametri, quibuscum nunc loquor.

Quærit (pag. 7.) quo consilio Clarissimum Vanſvieten citaverim, qui tan-
tooperè mihi adverſatur, in promptu reſponſio; nimirum ut conſtaret tunicam
illam Aneurysmatis citati extimam, non fuiſſe aortam ſuis omnibus mem-
branis conſtantem, ſed duntaxat *hujus dilatatae* membranam, quod expreſ-
ſiſſimis verbis habet Vanſvieten, vel fatente Adverſario; numquam citavi
virum illum clariſſimum tanquam meæ faventem opinioni de Aneurysma-
tibus; quamvis fortè non tantum ab ea abludat, quantum ſibi fingit Ad-
verſarius, nam videtur fermè agnoſcere neceſſitatem ſeparatæ cohæſionis
fibrarum orbicularium, ut fiat Aneurysma verum in arteriis, *Si jam in quo-*
dam arteriæ loco ſeparatâ cohæſione imprimis fibrarum orbicularium (nam læ-
ſiones tunicæ externæ & cellulofæ videntur minùs periculoſæ) minuatur fir-
mitas laterum, cauſa diſtendens manens eadem illo in loco plus dilatabit arte-
riam, mutabit æquabilem figuram conici canalis, expandet locum illum de-
bilitatum in ſaccum, tunc vocatur Aneurysma verum, propriâ vocabuli vi
deſignans tantum arteriæ dilatationem. comment. aphoriſ. t. 1. pag. 361. hæc
clariſſimi viri verba ſi quis contulerit cum iis, quæ dixi (pag. 26. vindic.)
nullam obſervationem adverſus me quidquam conſecturam, niſi quæ demonſ-
trabit externam Aneurysmatici tumoris tunicam eſſe evidenter compositam
fibris annularibus facile perſpiciet in plerisque ſaltem Aneurysmatibus veris
dictis (judice Clariffimo Vanſvieten) non eſſe integram tunicam muſcula-
rem, & conſequenter ea, juxta Clariff. Monroi ſententiam, quam amplexus
ſum, pro veris, in quibus ſimplex adſit arteriæ tunicarum dilatatio, neuti-
quam admittenda.

VII.

Demum varias coacervat citationes plerumque nullâ fide, nullo ordine,
nihil ad rem prorsus conducentes; quod ut pateat, revocet lector in ani-
mum, conditionem, quam expoſtulavimus (pag. 26. Vindic.) ut opinionis
noſtræ veritas infirmaretur, ſcilicet, integritatem tunicæ muſcularis circum-
jectæ tumori Aneurysmatico, deinde conferat omnes omninò obſervationes,
(ſi Vateriana excipiatur) quas congerit Adverſarius, is deprehendet facillimè
nullam eſſe, quæ vel minimum deſideratæ conditionis veſtigium præ ſe ferat
autopſiâ confirmatum; quod attinet ad Aneurysma obſervatum a Vaterno,
memorat quidem vir ille celeberrimus tunicam internam *ubivis diſruptam,*
tunica exteriori muſculoſæ fruſtulatim connexam; ſed ne verbum profert de
integritate hujusce tunicæ muſculoſæ; ita ut quivis credere poſſit, nec imme-
ritò, hanc fuiſſe duntaxat conſpicuam in iis, locis in quibus fruſtula internæ
membranæ fulciebat, quod tantò potiori jure credendum, quòd truncum ar-
teriæ aortæ maximè laceratum fuiſſe referat, & obſtupescat, quomodò arte-
riarum læſione tam gravi, tantæque dilaceratione exiſtentibus, tamdiu & ul-
tra triennium æger ſuperſeſſe potuerit, cujus quidem admirationis minima
videretur ratio, ſi duntaxat externæ membranæ ruptæ fuiſſent, quarum dil-

ruptionem vidimus a Clariss. Vansvieten existimari vix sufficientem ad Aneurysmatis productionem (VI.)

Citat minùs exactè Littrii observationes, curenim, dùm eam refert, quæ actis Academ. 1707. continetur, hæc omittit à Littrio notata? *je separai la tumeur du cou, des clavicules, & des parties exterieures de la poitrine, ELLE ETOIT ENCORE FORT ADHERENTE DANS LES ENDROITS, qui touchoient aux côtes, au sternum & aux clavicules, OU ELLE ETOIT RONGE'E ET LES OS CARIE'S*: cur non monet ibidem, rationes, quas affert Littrius, ut explicet diversam crassitiem tunicæ interioris sacci Aneurysmatici, non autopsiâ fulciri, sed duntaxat conjectationes esse ejusdem viri clarissimi? sicque confundit perperam, quæ fuerunt verè observata, cum iis, quæ sola ratiocinatio protulit ad explicanda Phænomena.

Quâ diligentia fidevè omisit circumstantiam notabilem observationis, quæ legitur in actis Academ. 1712? *Enfin, les parois de cet Anevryisme formoient en dedans deux especes de cordon, l'un étoit situé vers sa partie moyenne, il étoit de couleur rougeâtre, épais d'une ligne, & il ne décrivoit que les trois quarts de la circonférence; l'autre cordon étoit placé à la partie inferieure, sa couleur étoit blanche, il étoit beaucoup plus dur que le premier, épais de deux lignes & faisoit le tour entier de l'Anevryisme, à l'endroit de ces deux cordons l'Anevryisme étoit moins gros qu'aux environs, & il y faisoit une espece d'étranglement.* Quid, amabo, erant illi funiculi, nisi fibræ quædam orbiculares arteriæ, quæ, cum efficacius sustinuisent impetum sanguinis, integræ aut fermè integræ permanferant, dilatationem arteriæ tantam impedièntes, quanta conspiciebatur in viciniis, quarum fibræ orbiculares destructæ penitùs fuerant efficaciam causæ tumorem producentis? quæ quidem circumstantia benè perpensa docebit evidentissimè quid factum fuerit in aliis Aneurysmatibus ingentissimis, in quæis non observati fuerunt tales funiculi, hinc indè iis circumjecti.

Afferit (pag. 3.) Dominum Nichols in actis Anglicanis demonstrare verorum Aneurysmatum existentiam; tamen, vel si legantur, quæ ex eo Authore profert Antagonista (ibidem) patebit luculentissimè tantùm hîc agi de possibilitate similium tumorum, quam nullatenùs negavi; vidit quidem Dominus Nichols, magnas dilatationes aortæ, sed, quænam fuerit conditio membranarum in iis casibus, prorsùs silet; imò videtur existimare nobiscum in Aneurysmatibus solvi cohæsiõnem tunicæ musculosæ, & speciatim in Aneurysmate, quod jussu Societatis Londinensis examinavit privatim & publicè; inducor ad existimandum, inquit vir ille eximius, in hoc Aneurysmate, tumorem genitum fuisse sanguine propulso trans ligamentosam membranam, quæ vulgò dicitur muscularis, & distendente aliam exteriorem tunicam (a) membraneam.

[a] I am induced to think that this Anevrysm is a tumour formed by blood's, being forced throug the ligamentous, or what is called the muscular coat, and distending the membranous, or outer one transac. philos. Tom. 2. pag. 113.

Dicit apud Paræum & Riverium fieri mentionem de arteriæ tunica interiori integra, verùm legantur binæ observationes Riverii ab Adversario citatæ (pag. 13.) nulla ibi deprehenditur mentio tunicæ internæ præcisè; Paræus narrat antequàm tumor Aneurysmaticus cultello anatomico subjectus fuisset, arteriam crepuisse, & effudisse sanguinem intra cavum thoracis; quomodò dici potest observasse tunicam integram, quæ necessariò priùs aperta fuerat ad extravasationem sanguinis?

Citat observationem Clarissimi Duvernoy (pag. 14.) quæ habetur in Actis Academiae Petropol. tomo sexto, & contendit virum clarissimum *reperisse tunicam internam, dissecuisse à tunica carnea*; quis, si fidem Adversario adhiberet, evidentiè hanc observatione demonstratum non crederet, Aneurysmum musculari membranâ cinctum? sed ipsum audiamus Clariss. Authorem; observatur *in diversis locis substantiæ (Aneurysmatis dissecti) incrassatio monticulos efficiens, quorum alii angustiores & figuræ oblongæ, alii digiti latitudinem æquantes membranâ communi cavum obvestiente obducti, quâ detractâ, fibrarum invicem compactarum, & vi distendente forsan abruptarum, hincque contractarum agmen esse perspexi*: erant ergò ii monticuli conflati ex agmine fibrarum invicem compactarum vi distendente forsan abruptarum, & hinc veluti in glomeramina contractarum: in eo igitur Aneurysmate non observabatur tunica carnea integra, sed contrà disrupta; quo itaque consilio hanc observationem adedò mancè protulit Adversarius? *numquid* (pag. 3.) *ea citandi ratio decet veritatis defensorem*? Dijudicent periti lectores, ipse viderit egregius Antagonista. Nimius essem, si penitiùs vellem & seorsim examinare citationes alias, quæ aliundè nullius sunt momenti, cæterùm ut evincam me in hac disputatione solo veritatis studio a tritis viis deflexisse, si pertinaciter voluerit eximius Competitor Aneurysmata, quæ formantur a sanguine adhucdum concluso intra membranam extimam arteriæ, non musculosam, vocari Aneurysmata vera, ut ipsi morem geram, admittam hoc sensu Aneurysmata vera sed tunc concedat mihi æquum est, talia non posse observari in iis locis, in quibus arteriæ carent hanc tunicâ extimâ, uti in artubus v. g. unde pro veris accipiendo, quæ clausa rectiùs vocanda duxi, neutiquam asseri poterit existentia Aneurysmi veri in arteria v. g. brachiali, quod utrùm concedant ii, qui vera Aneurysmata admittunt, haud satis scio; nihilominus ultrà progredi non possum, quousque felix observatio demonstraverit tumorem Aneurysmaticum propriâ suâ membranâ musculari integrâ præcinctum, quod hætenus non fuit præstitum.

